

ACTIEPLAN OVERLAST EN VERLOEDERING

Maatregelen ter intensivering van de lokale aanpak

1. INLEIDING

De maatregelen uit dit actieplan ter intensivering van de aanpak van overlast en verloedering dienen ter uitvoering van de toezegging van dit kabinet ten aanzien van overlast en verloedering in de pijler Veiligheid, Stabiliteit en Respect (pijler V) van het beleidsprogramma. Dit actieplan vormt een onderdeel van het project Veiligheid begint bij Voorkomen (VbbV) dat als doelstelling heeft om een reductie van 25% van criminaliteit en overlast in 2010 ten opzichte van 2002 te bewerkstelligen en is gericht op alle gemeenten.

Dit actieplan richt zich vooral op vormen van overlast waarbij gemeenten en hun veiligheidspartners knelpunten in de aanpak hebben geconstateerd en bouwt voort op de vele initiatieven die al in gang zijn gezet door verschillende ministeries. Veel terreinen van het rijksbeleid raken immers direct of indirect aan overlast en verloedering.

Deze knelpunten zijn onder andere naar voren gekomen uit verschillende onderzoeken, maar ook uit de gesprekken die Rijk en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben gevoerd met gemeenten en hun lokale partners en recente gesprekken meer specifiek met de G4 naar aanleiding van verschillende incidenten in een aantal G4-wijken als Kanaleneiland en Slotervaart die geleid hebben tot jeugdoverlast en -criminaliteit.¹ Knelpunten die uit deze laatste overleggen zijn voortgekomen zullen met voorrang worden aangepakt.

Voor het behalen van die doelstelling is nadrukkelijk de inzet van gemeenten vereist. Daar kunnen immers het meest concreet resultaten worden behaald. Maar dat kan niet zonder de hulp van het openbaar ministerie (OM), politie, woningbouwcorporaties, burgers, onderwijs en zorg. Bovendien is uit de inventarisatie ook naar voren gekomen dat een aantal knelpunten met name om een oplossing op Rijksniveau vraagt. In het Bestuursakkoord dat op 4 juni jl. tussen de gemeenten en het Rijk is gesloten is de aanpak van overlast en verloedering dan ook nadrukkelijk als gezamenlijke taak voor gemeenten en Rijk gemarkeerd.

Dit actieplan is echter geen statisch document. Zo worden bijvoorbeeld in het kader van het Bestuursakkoord tussen Rijk en VNG afspraken gemaakt over het thema wijkveiligheid. Deze afspraken zijn leidend door de invulling van de charters die in het kader van het actieplan Krachtwijken in 2008 worden gesloten met de 18 gemeenten waar de 40 Krachtwijken in liggen. Als sprake is van knelpunten in dit kader, maar ook in ander verband, zal dit kunnen leiden tot aanvullende maatregelen die bij de uitvoering van dit actieplan worden meegenomen.

Leeswijzer

Dit plan gaat in paragraaf twee in op ernst van de maatschappelijke problematiek van overlast en verloedering. Nadat het belang van samenwerking tussen Rijk, gemeenten en andere partners is benadrukt in paragraaf drie, volgt in paragraaf vier de nader uitgewerkte doelstelling van dit actieplan. De acties die dit kabinet onderneemt om de aanpak van overlast en verloedering te ondersteunen, mede naar aanleiding van de gesprekken met de G4, vindt u in paragraaf vijf. Deze maatregelen worden geïllustreerd met kaders waarin praktijkvoorbeelden uit het land zijn opgenomen. Het merendeel van de maatregelen die zijn voortgekomen uit het overleg met de G4 zijn ondergebracht onder spoor I, maar er zijn uiteraard raakvlakken met maatregelen uit de andere twee sporen.

¹ *Brief over reikwijdte project "Veiligheid begint bij Voorkomen"*, TK 2007-2008, 28 684, nr. 119.

2. MAATSCHAPPELIJKE PROBLEMATIEK

Algemeen

De aanpak van overlast en verloedering heeft de afgelopen jaren grote aandacht gekregen. De afgelopen periode hebben met name verschillende incidenten in een aantal G4-wijken geleid tot jeugdoverlast, waarbij er sprake was van rellende jongeren en een piek in criminaliteit. Rijk en gemeenten, van groot tot klein, hebben tal van maatregelen genomen om diverse vormen van overlast en verloedering te bestrijden of te voorkomen. Veel goede initiatieven zijn al tot stand gekomen. Veiligheidshuizen zijn in opmars, ketenregie ontwikkelt zich, de aanval op de schooluitval is geïntensiveerd² en gemeenten pakken hun rol als regisseur van de lokale veiligheid en partners zitten aan tafel en spreken elkaar aan op inspanningen en resultaten. OM en politie zetten in op opsporing en vervolging van diverse vormen van overlastgerelateerde criminaliteit. Het bestuur pakt hierin zijn rol waar het de inzet van preventieve maatregelen en bestuurlijke handhaving betreft.

Gemeenten hebben diverse wettelijke instrumenten om deze rol adequaat in te vullen. Een overzicht van de bevoegdheden in de sfeer van ordehandhaving / overlastbestrijding van de burgemeester is onder meer te vinden in Veiligheid in Ontwikkeling, dat eind 2007 naar alle gemeenten en begin 2008 aan de Tweede Kamer is verzonden. Maar gemeenten kunnen - los van de toepassing van deze wettelijke bevoegdheden - natuurlijk nog veel meer om overlast en verloedering aan te pakken en de leefbaarheid te vergroten. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan tal van preventieve maatregelen en arrangementen die door de gemeente in samenwerking met andere lokale partijen, bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, kunnen worden ingezet.

Aangezien de gemeentelijke aanpak van overlast en verloedering vaak in samenwerking met andere veiligheidspartners tot stand komt, is ook geanalyseerd of gemeenten voldoende formele sturingsrelaties richting de veiligheidspartners op het gebied van overlast hebben³. Uit dit onderzoek is gebleken dat informele sturing van gemeenten naar haar veiligheidspartners in de praktijk belangrijker is dan formele sturing (wet- en regelgeving). Een andere algemene conclusie was dat zowel de formele als de informele sturingsrelaties slechts zelden een structureel knelpunt vormen bij de aanpak van overlast en verloedering. In samenspraak met de VNG is dan ook geconcludeerd dat de uitkomsten van dit onderzoek geen aanleiding vormen om de bestaande sturingsrelaties te heroverwegen. De VNG kan zich vinden in dit actieplan.⁴ Toch hebben onder andere de incidenten in Kanaleneiland en Slotervaart ertoe geleid dat opnieuw gekeken is naar de sturingsmogelijkheden van gemeenten, in het bijzonder op het terrein van jeugdoverlast in grootstedelijke wijken. Vanwege aanwijsbare behoeften en knelpunten in dit verband zijn concrete acties op dit punt in dit actieplan opgenomen.

² *Aanval op de uitval*, TK 2007-2008, 26 695, nr.24.

³ *Knelpunten horizontale sturingsrelaties gemeenten met betrekking tot overlast*, Anderson Elffers Felix, Utrecht, november 2006.

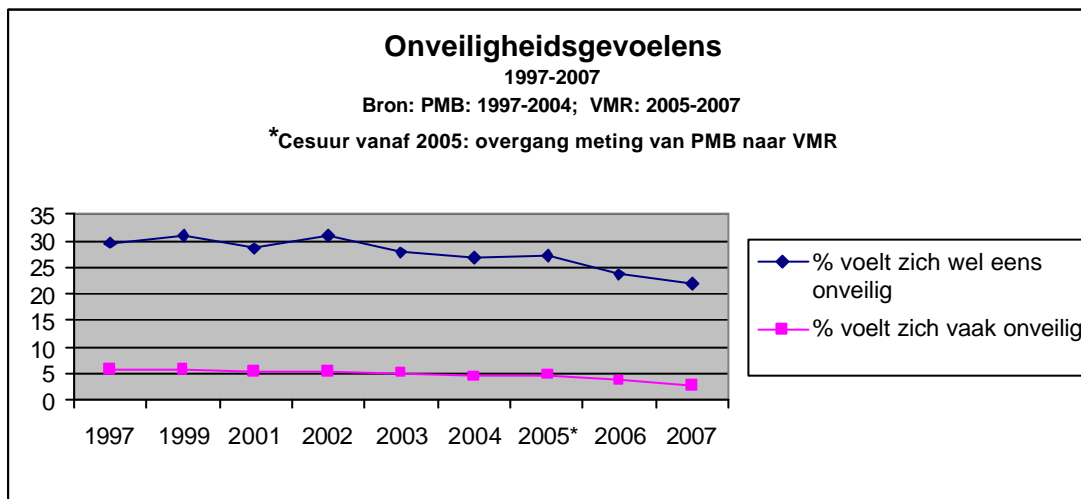
⁴ Commissie Veiligheid VNG d.d. 8 februari 2007 en 14 februari 2008.

Problematiek in cijfers

De afgelopen jaren zien we een dalende lijn in de cijfers van overlast en verloedering. De ervaren overlast en verloedering is duidelijk lager dan in 2002, zij het dat de laatste tijd sprake lijkt te zijn van een stabilisatie op het niveau van 2005⁵. Maar de cijfers geven aan dat we een daling van 8% hebben gerealiseerd. De komende jaren moet het streefcijfer ten aanzien van de ervaren overlast en verloedering gemiddeld met nog zo'n 17% naar beneden.

Dat we op de goede weg zijn, is ook af te leiden uit de recente cijfers over onveiligheidsgevoelens. Ook daar is de afgelopen jaren een sterk dalende tendens te zien⁶. De directe omgeving waarin iemand zich bevindt is immers van invloed op de cijfers ten aanzien van ervaren overlast en verloedering. Gemeenten hebben (de aanpak van) onveiligheidsgevoelens daarom ook hoog op hun agenda staan. Dit vormt voor de overheid een belangrijk aangrijpingspunt om onveiligheidsgevoelens te beïnvloeden.

Tabel 1: Onveiligheidsgevoelens

Ondanks de positieve tendens blijkt ook dat burgers overlast en verloedering nog steeds veelvuldig aan den lijve ondervinden⁷.

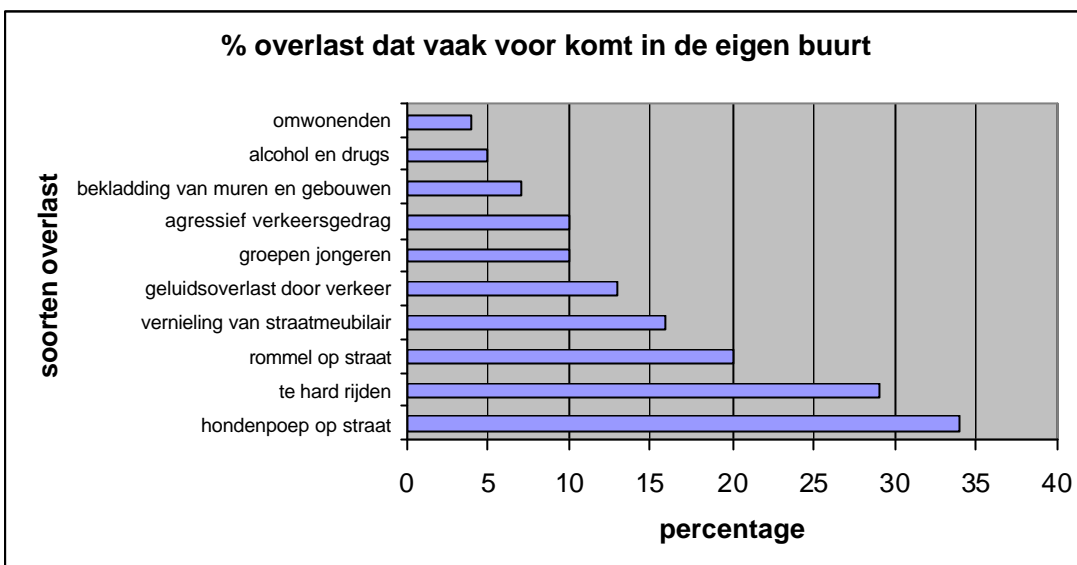
De meningen over het vaak voorkomen van de afzonderlijke vormen van (fysieke) verloedering in de buurt vormen een indicatie voor de mate waarin deze buurtproblemen voorkomen in Nederland. De meest genoemde vorm van fysieke verloedering is hondenpoep op straat: ruim één op de 3 Nederlanders (34%) geeft aan dat dit vaak in de buurt voorkomt. Een op de vijf (20%) noemt rommel op straat als vaak voorkomend probleem en 16% vindt dat van vernieling van straatmeubilair in hun buurt. Bekladding van muren en gebouwen wordt met bijna 7% het minst als vaak voorkomend probleem rond verloedering genoemd. Hondenpoep wordt in 2007 wel significant minder vaak als buurtprobleem genoemd dan in de voorgaande jaren. Bekladding van muren en gebouwen en vernieling van straatmeubilair wordt echter beduidend vaker als probleem gezien dan in 2006.

⁵ 8ste voortgangsrapportage Veiligheidsprogramma Naar een veiliger samenleving, TK 2006-2007, 28684, nr 92. In periode 2002-2005: schaalscore ernstige overlast van 2,2 naar 2,0 en voor fysieke verloedering van 3,6 naar 3,3, PMB.

⁶ SCP, Sociaal en Cultureel Rapport, Den Haag, 2007.

⁷ Veiligheidsmonitor Rijk 2007.

Tabel 2: % overlast dat vaak voorkomt in de eigen buurt

Overlast door groepen jongeren is naar verhouding de meest gesignaleerde vorm van overige overlast in de woonbuurt. In 2007 geeft tien procent van de inwoners aan dat dit in hun buurt vaak voorkwam. Dronken mensen op straat en drugsoverlast zijn daarna de meest voorkomende vormen van overige overlast. Deze vormen van overlast kwamen volgens rond één op de twintig inwoners vaak voor in hun buurt. Overlast door omwonenden werd door ruim vier procent van de inwoners genoemd. Bijna alle vormen van dit type overlast kwamen in 2007 vrijwel even vaak voor als in beide voorgaande jaren.

Jeugdoverlast in grootstedelijke wijken

De problemen met betrekking tot jeugdoverlast – en criminaliteit zijn weliswaar niet nieuw, maar verdienen momenteel extra aandacht gelet op de incidenten die onlangs in de grotere steden hebben plaatsgevonden. In veel gevallen is er, vooral in de G4, sprake van een achterliggende integratieproblematiek en multiproblematiek, waarbij het vooral gaat om Marokkaans Nederlandse of Antilliaans Nederlandse jongeren. Het draait daarnaast in de wijken vaak om twee groepen jeugdigen die overlast en criminaliteit veroorzaken. Het eerste type is overlastgevend en pleegt relatief licht strafbare feiten en is adequaat aan te pakken met een combinatie van consequente handhaving, lik-op-stuk sancties, het betrekken en aanspreken van de ouders en begeleiding. Het tweede type jongeren is zeer crimineel, waarbij het doorgaans zeer lastig is om een verandering van het gedrag tot stand te brengen. Voor dit type jongeren is een harde strafrechtelijke aanpak op zijn plaats. Jongeren die ernstige strafbare feiten plegen, moeten gericht door de politie worden opgespoord en door het OM worden vervolgd, waarbij de “voordelen” van crimineel gedrag worden weggenomen en waarbij binnen de jeugddetentie en daarna via de nazorg gepoogd wordt gedragsverandering te bewerkstelligen.

De oorzaken van de problemen hangen samen met de specifieke cultuur en achtergrond van de betrokken jongeren en hun ouders. Het gaat dan bijvoorbeeld om andere opvattingen over opvoeding en de verhouding man/vrouw, taalachterstand en gebrekkige participatie in de samenleving. Ook komen psychische aandoeningen relatief veel voor onder deze groep (onder andere schizofrenie en gedragsstoornissen) waardoor deze jongeren niet grijpbaar zijn voor de reguliere instanties van onder andere onderwijs en zorg. Een recent onderzoek heeft uitgewezen dat deze stoornissen samenhangen met migratie. Wanneer dit niet wordt onderkend, is de kans groot dat er een verkeerde diagnose wordt gesteld en jongeren die

eigenlijk psychische hulp nodig hebben, in detentie belanden zonder juiste behandeling. Instanties richten zich daarnaast te weinig op diversiteit zodat deze risicojongeren en gezinnen niet voldoende worden bereikt. Maar ook de effectiviteit van de behandeling (bijvoorbeeld jeugdzorg of behandeling in detentie) laat te wensen over. Uit onderzoek blijkt voorts dat er sprake is van een *integratieparadox*⁸; veel Marokkaans-Nederlandse jongeren worstelen met hun identiteit, voelen zich vervreemd van zowel hun ouders als van de autochtone samenleving als gevolg van botsende waarden en wederzijds onbegrip terwijl ze niet over een sociaal vangnet beschikken als de hechte Turkse gemeenschap. Jongeren worstelen hiermee en bevinden zich in een soort niemandsland tussen geloof, etnische achtergrond en Nederlanderschap.

Een deel van de problematiek hangt ook samen met het voortijdig schoolverlaten. Met betrekking tot jongeren zonder startkwalificatie is immers bekend dat zij ruim vijf keer zo vaak het criminele pad op gaan als jongeren die wel een startkwalificatie hebben. De betreffende groep hangt bij gebrek aan opleiding en werk rond in de wijk op zoek naar een aanleiding, zoals het incident op het politiebureau in Slotervaart, om te rellen. Daarbij wordt de drempel om geweld te gebruiken steeds lager. Zorgelijk is ook dat er sprake is van een forse nieuwe "aanwas". In de betreffende wijken is aandacht voor integratie van groot belang omdat veel mensen de aansluiting met de samenleving missen. Dit vereist een integrale (vaak ook keten-) aanpak van integratie, wijkaanpak, jeugdzorg, criminaliteit en veiligheid, maar ook van onderwijs en participatie.

De in dit actieplan genoemde maatregelen om overlast en verloedering terug te dringen dragen bij aan het creëren van een veilige leefomgeving. Dit kan vervolgens weer een positieve uitwerking hebben op de veiligheidsbeleving van burgers.

⁸ *Voorbij wij en zij? De sociaal-culturele afstand tussen autochtonen en allochtonen tegen de meetlat*, Universiteit Hasselt/Steunpunt Gelijkekansenbeleid (Van Craen, Vancluysen en Ackaert). 2007.
Processen van radicalisering. Waarom sommige Amsterdamse moslims radicaal worden, Instituut voor Migratie en Etnische Studies (IMES), Amsterdam, 2006.

3. SAMENWERKEN AAN EEN EFFECTIEVE AANPAK

De aanpak van overlast en verloedering vereist een multidisciplinaire aanpak waarbij een centrale rol is weggelegd voor gemeenten. Bij de lokale partijen zit de meeste kennis van de lokale problematiek en de kracht om de zaak gezamenlijk aan te pakken. Het gaat bij de preventie van overlast en verloedering vooral om maatregelen die zich richten op de oorzaken. De aanpak moet domeinoverschrijdend zijn en waar mogelijk persoonsgericht. Het lokaal bestuur is aan zet om samen met het OM, de politie, woningbouwcorporaties, zorginstellingen, bedrijfsleven en burgers zelf die maatwerkoplossingen te zoeken.

De betrokken ministeries ondersteunen de lokale partijen in hun aanpak van overlast en verloedering. Hierbij gaat het niet alleen om ondersteuning bieden bij het oplossen van geconstateerde knelpunten, bijvoorbeeld in de uitvoering, maar ook om het goed toegankelijk en toepasbaar maken van kennis en mogelijkheden. Voor de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Justitie is de bestrijding van overlast en verloedering een belangrijk aandachtsgebied. Maar ook andere departementen zoals de ministeries voor Wonen, Wijken en Integratie (WWI), van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en voor Jeugd en Gezin leveren een waardevolle bijdrage aan de reductie van overlast en verloedering door respectievelijk de wijkenaanpak met daarbinnen zowel maatregelen op het fysieke als het sociale vlak, het tegengaan van marginalisering van bepaalde groepen in de samenleving (bijvoorbeeld daklozen), het tegengaan van schooluitval, het sociale veiligheidsbeleid in en om onderwijsinstellingen en het verbeteren van de kansen voor jongeren. Ook gaat bijvoorbeeld de invoering van de werkleerplicht erin voorzien dat meer jongeren gestimuleerd worden om een opleiding te volgen of te gaan werken en is de kwalificatieplicht ingevoerd, zodat jongeren tot 18 jaar zullen doorleren.

Samenwerking met VNG en gemeenten

In paragraaf 1 is aangegeven dat de inzet van de VNG en gemeenten vereist is om een reductie van overlast en verloedering met 25% in 2010 te realiseren. In het Bestuursakkoord is afgesproken dat Rijk en de VNG afspraken maken over de bijdrage van gemeenten aan het bereiken van die veiligheidsdoelstelling. Het gaat hier nadrukkelijk om afspraken die in gezamenlijkheid worden gemaakt. In het Strategisch Beraad Veiligheid worden nadere afspraken gemaakt over de uitwerking. Op het gebied van overlast en verloedering ligt het voor de hand dat de afspraken zich in ieder geval richten op de probleemvelden die als meest urgent zijn geschetst door de gemeenten, namelijk overlast door jongeren, uitgaansoverlast, overlast en verloedering in de fysieke woon- en leefomgeving. Daarnaast is het belangrijk dat een reductie wordt bewerkstelligd op de terreinen die door de burger als meest urgent worden aangegeven⁹.

⁹ Zie tabel 2.

4. DE AANPAK

De cijfers in paragraaf 2 geven aan dat verkeersoverlast door te hard rijden en de aanwezigheid van hondenpoep op straat veel vaker door burgers worden gesignaleerd als overlast in de eigen woonbuurt dan andere vormen van overlast. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat ontplooit in het kader van het verkeersveiligheidsbeleid verschillende activiteiten om overlast in het verkeer in woonwijken te verminderen. Zo is in de 'Rij met je hart' campagne in 2007 specifieke aandacht besteed aan verantwoord snelheidsgedrag op 30- en 50 km wegen binnen de bebouwde kom; deze campagne wordt in 2008 voortgezet. Daarnaast biedt de bestuurlijke boete overlast in de openbare ruimte en de bestuurlijke strafbeschikking bij de aanpak van onder andere hondenpoep uitkomst. Gemeenten hebben dan ook aangegeven dat ze voorsnog geen aanvullende bevoegdheden van het Rijk op deze punten nodig achten. Deze vormen van overlast kunnen uiteraard wel deel uitmaken van de maatwerkafspraken met gemeenten. Uit onderzoek blijkt dat gemeenten de bestrijding van deze vormen van overlast serieus nemen.¹⁰

Dit plan richt zich dan ook op vormen van overlast waarbij gemeenten en hun veiligheidspartners knelpunten in de aanpak en uitvoering constateren. Deze knelpunten zijn onder andere naar voren gekomen in verschillende onderzoeken.¹¹ Ook blijkt de problematiek in de G31 en in een groot deel van de 40 aandachtswijken naar verhouding veel groter te zijn dan elders¹²; de overlastindexen die de slechte sociale en fysieke kwaliteit uitdrukken, liggen voor deze gemeenten en wijken respectievelijk 21 en 13 punten boven het Nederlandse gemiddelde. Verder is gebleken dat gemeenten niet alleen op verschillende overlastthema's om bijstand van het Rijk vragen, maar ook op overkoepelende thema's zoals de uitwisseling van persoonsgegevens en de invulling van de regierol van gemeenten¹³.

Om de uitkomsten uit deze onderzoeken te toetsen, hebben vanuit het Rijk gesprekken plaatsgevonden met gemeenten en hun lokale partners¹⁴. Enkele malen is aan die gesprekken deelgenomen door de VNG. Specifiek is nog overleg gevoerd met de G4 naar aanleiding van recente incidenten. Uit deze inventarisatie komt naar voren dat een aantal knelpunten in het bijzonder om een oplossing op rijksniveau vraagt. Deze knelpunten, waarbij het Rijk een bijdrage kan leveren, zijn onder te verdelen in de volgende thema's.

- Overlast door jongeren
- Uitgaansoverlast (in relatie tot alcohol- en drugsgebruik)
- Overlast in de woon- en leefomgeving
- Verloedering van de fysieke woon- en leefomgeving

¹⁰ *Veiligheidsbeleid verkend; Naar lokale prioriteiten in het veiligheidsbeleid*, SGB0, Januari 2006.

¹¹ *Behoefteteonderzoek: Naar een veiliger gemeente*, TNS NIPO, 2006.

Veiligheidsmonitor Rijk 2007, BZK, Justitie, CBS, 2007.

Veiligheidsbeleid verkend; Naar lokale prioriteiten in het veiligheidsbeleid, SGB0, 2006.

Terugblik 2007 Aanpak lokaal veiligheidsbeleid, Algemene Rekenkamer, 2007. *Justitie in gesprek met Burgers*, Intomart, april 2007.

¹² *Brief minister voor Wonen, Wijken en Integratie d.d. 16 juli 2007 ter aanbieding 'Actieplan Krachtwijk. Van Aandachtswijk naar Krachtwijk'*, TK, 2006-2007, 30 995, nr. 7.

¹³ Zie ook voetnoot 3.

¹⁴ Gemeenten Heerlen, Den Haag, Purmerend, Gouda, Amersfoort, Deventer, Dronten, Vlaardingen.

Op basis van de uitkomsten van recente onderzoeken naar overlast en verloedering én de in dit kader gevoerde gesprekken met gemeenten en hun (veiligheids)partners gaat dit plan voor de aanpak van overlast en verloedering uit van drie sporen:

- I. Versterking instrumentarium: ondersteuning van de lokale partijen met (wettelijke) instrumenten en een betere verspreiding van de aanwezige kennis op dit punt.
- II. Versterking van de lokale samenwerking: verbreding en optimalisering van de samenwerking en stimulering van gemeenten om regie te voeren, gericht op een evenwichtige sluitende ketenaanpak met de nadruk op preventieve maatregelen.
- III. Versterking zelfoplossend vermogen van burgers: maatregelen die verband houden met het bevorderen van onderling respect tussen bewoners in een buurt.

Op elk van de drie sporen - en in combinatie daarmee op elk van de probleemvelden - zet dit kabinet maatregelen in gang. De aanpak van de problemen valt uiteen in structurele oplossingen voor de langere termijn en snelle, desnoods tijdelijke oplossingen om op de korte termijn resultaten te boeken. De lange termijnoplossingen zijn voor een deel al in gang gezet door gemeenten en door het kabinet. Doel is dat de lokale partijen met het samenstel aan maatregelen in dit actieplan aan de slag gaan en dat zij in staat gesteld worden de problematiek van overlast en verloedering beter en eenvoudiger aan te pakken. Daarbij kiest het kabinet voor een combinatie van preventie, bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving en nazorg. De voorgestelde maatregelen zullen met voorrang in de G4 worden ingevoerd.

Over de voortgang van dit actieplan wordt in het kader van het project "Veiligheid begint bij voorkomen", periodiek richting de Tweede Kamer gerapporteerd. Daar worden eventueel aanvullende acties in meegenomen.

5. MAATREGELEN AANPAK OVERLAST EN VERLOEDERING

Doel is dat de lokale partijen met onderstaande maatregelen in staat worden gesteld de problematiek van overlast en verloedering beter en eenvoudiger aan te pakken. Een integrale aanpak, waarbij zowel preventieve als repressieve maatregelen in combinatie worden ingezet, is hierbij aangewezen.

SPoor I: VERSTERKING INSTRUMENTARIUM

Aanpak overlast door (risico) jongeren

Overlast door jongeren wordt vooral ervaren van jongeren die in groepen rondhangen in de buurt of bijvoorbeeld bij het winkelcentrum. Dit kan niet alleen gepaard gaan met baldadigheid en vandalisme, maar ook met het treiteren van buurtbewoners en het veroorzaken van geluidsoverlast. Ook kan dit onveiligheidsgevoelens bij omwonende buurtbewoners oproepen. De veelzijdigheid van deze problematiek vereist een brede en goed geregisseerde en consequente aanpak door alle betrokken organisaties. De negatieve groepsverbanden van deze jongeren moeten worden doorbroken. Voor de jongeren en vaak ook de andere kinderen in het gezin is een persoons- of een gezinsgerichte veranderaanpak nodig. Het doorbreken van dat gedrag, het vinden en afronden van een opleiding en het hebben en houden van werk door deze jongeren zijn speerpunten in de verbeteringen die in de gezinnen moeten worden doorgevoerd. Samenwerking (in de wijk) tussen de gemeente, jeugdzorg, onderwijs, politie en justitie is daarom een vereiste. Kwalitatief goed onderwijs en meer aandacht voor integratie en participatie zijn daarnaast belangrijke voorwaarden omdat veel mensen de aansluiting met de samenleving missen.

1. Ernstige overlastgevers aangepakt

Om er voor te zorgen dat onder meer ernstige overlast door (hang)jongeren sneller en effectiever kan worden aangepakt, hebben de ministers van BZK en Justitie het wetsvoorstel *Maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast* voorbereid. Het advies van de Raad van State is op 23 november 2007 ontvangen. Het wetsvoorstel wordt in het voorjaar van 2008 in gewijzigde vorm naar de Tweede Kamer gestuurd. Het wetsvoorstel biedt de burgemeester en de officier van justitie extra bevoegdheden om notoire overlastgevers¹⁵ aan te pakken. Nieuw aan dit wetsvoorstel is allereerst dat de burgemeester de bevoegdheid krijgt om een langdurig gebiedsverbod aan ze op te leggen van maximaal drie maanden, met de mogelijkheid tot verlenging tot maximaal negen maanden als iemand herhaaldelijk groepsgewijs de openbare orde ernstig heeft verstoord. Ook kan de burgemeester dit langdurige gebiedsverbod combineren met een meldingsplicht. De officier van justitie kan een verdachte direct een gedragsaanwijzing opleggen, bijvoorbeeld bij aanhoudende vernielingen of geweld jegens personen. Het kan aldus gaan om een gebiedsverbod en/of een meldingsplicht, maar ook om een contactverbod en afspraken rond het volgen van therapie of behandeling tegen agressie of verslaving. De gedragsaanwijzing loopt vooruit op de strafrechtelijke afdoening door de rechter. Bij de verdere uitwerking wordt vermeld in hoeverre de maatregelen die de burgemeester kan treffen, onder omstandigheden ook op 12-minners van toepassing kan zijn. Ook wordt rekening gehouden met de recente uitspraak van de rechtbank te Utrecht over het

¹⁵ Waaronder ook de "trekkers" uit een overlastgevende groep.

samenscholingsverbod. Naar verwachting zal dit wetsvoorstel ook bruikbaar zijn voor de aanpak van overlastveroorzakers in achterstandswijken.

Verder is door de ministers van BZK, Justitie en de minister voor Jeugd en Gezin in samenwerking met de G4 - ter uitvoering van de motie Depla¹⁶ - onderzocht of er behoefte bestaat aan een bestuurlijke begeleidingsplicht bijvoorbeeld in de vorm van verplichte opvoedingsondersteuning¹⁷.

Tot slot verkeert het evaluatieonderzoek van het pilotproject FF Kappe in Rotterdam, een experiment in het kader van de Doe-Normaal aanpak, op dit moment in de afrondende fase. De pilot FF Kappe bestaat uit een combinatie van gedragsinstructies, hulp en strafdreiging met het doel een gedragsverandering te bewerkstelligen. De evaluatie zal onder andere inzicht moeten geven in de werkzame bestanddelen van de FF Kappe-aanpak. Op basis hiervan wordt bepaald of en zo ja, in welke vorm, de aanpak wordt voortgezet in Rotterdam en in andere steden. Conform het Coalitieakkoord zet het kabinet erop in om alle (strafrechtelijke) maatregelen om gedrag te beïnvloeden te bundelen en te stroomlijnen volgens het Doe-Normaal model.

Hi Five project in Landsmeer

Het doel van Hi Five was om de jeugdoverlast in Landsmeer integraal aan te pakken. Het project is in samenwerking door het OM, de regiopolitie Zaanstreek-Waterland/wijkteam Landsmeer/Oostzaan, Bureau HALT, Stichting Welsaen (jongerenwerker Landsmeer) en de gemeente Landsmeer uitgevoerd. De gemeente voerde de regie over Hi Five. De politie heeft tijdens het project wekelijks een team ingezet dat zich voornamelijk heeft gericht op de overtreding van wettelijke normen door jeugdigen. Bij overtreding van wettelijke normen is verbaliserend opgetreden. Bij overtreding van sociale normen zijn jeugdigen aangesproken door de politie. De samenstelling van de groep Hi Five jongeren varieert sterk. In totaal hebben 77 jongeren, waaronder 21 uit Amsterdam, in het protocol gezeten. De gemiddelde leeftijd was tussen de 15 en 18 jaar met een paar uitschieters naar boven en beneden. Het aantal aangiften van vernielingen is met 40% gedaald. De kosten van vernielingen aan gemeentelijke eigendommen bedroegen in 2006 €38.112,- en in 2007 tot september €25.468,-. Een teken dat het optreden succesvol is geweest. In totaal zijn 44 zaken voorgedragen aan het OM. Door de politie zijn gedurende de looptijd van het project 32 jongeren naar Bureau Halt verwezen. Door het project Hi Five is de overlast door jongeren afgenomen, maar kan niet voorgoed uitgebannen worden. Door deze succesvolle aanpak op te nemen in de reguliere politie- en gemeentetaken kan het probleem beheersbaar worden en blijven.

www.landsmeer.nl

2. Doorzettingsmacht burgemeester richting gezin en instellingen geregeld

Enkele van de G4 gemeenten hebben gewezen op de behoefte aan een formele doorzettingsmacht voor de burgemeester wanneer naar zijn of haar oordeel de gezinssituatie uit de hand gelopen is en ingrijpen noodzakelijk is. Anderen geven aan dat ze met huidige en komende wetgeving voldoende instrumenten in handen hebben of zullen krijgen¹⁸. Hierbij gaat het om de bestuurlijke rol van de burgemeester: hij spreekt de betrokken instanties aan op hun medewerking en dwingt (als ultimum remedium) actie af.

De genoemde burgemeesters vragen om zowel doorzettingsmacht richting het gezin als doorzettingsmacht richting instellingen. Bij het gezin gaat het om de situatie waarbij de reguliere hulpverlening vastloopt omdat ouders en/of jeugdigen niet meewerken. Het betreft hier veelal overlastgevendende multi-probleemgezinnen die men bereid wil krijgen om hulpverlening

¹⁶ Motie Depla d.d. 5 juli 2007 om in de Wet ernstige overlast ook de bestuurlijke maatregel het opleggen van een begeleidingsplicht op te nemen, TK 2006-2007, 30 136 en 28 684, nr. 16.

¹⁷ Zie hiervoor verder maatregel 2.

¹⁸ Ook buiten de G4 zijn de meningen tussen gemeenten verdeeld.

(bijvoorbeeld opvoedingsondersteuning) te accepteren. In de gevallen waarin de huidige aanpak niet mogelijk is of onvoldoende effect oplevert¹⁹, zou volgens genoemde burgemeesters in het uiterste geval de burgemeester de ouders moeten kunnen dwingen deze hulpverlening te accepteren, in het belang van het kind. Daarnaast is het in dit verband ook denkbaar om de burgemeester in het uiterste geval de bevoegdheid te geven probleemgezinnen die tevens overlast veroorzaken (de zogeheten “aso-gezinnen”) in het belang van de openbare orde uit huis te plaatsen (of daarmee te dreigen). Dit is ook een van de aanbevelingen uit het onderzoek Bestuur, Recht en Veiligheid naar de bevoegdheden van de burgemeester op het terrein van openbare orde en terrorismebestrijding, waarvan de kabinetsreactie binnenkort aan de Tweede Kamer wordt verzonden.

Bij doorzettingsmacht richting instellingen zoals die de betrokken burgemeesters voor ogen staat, gaat het zowel om het snel beschikbaar krijgen van relevante informatie (dossier) binnen zeer korte tijd (“rode knop”, zoals Rotterdam dat noemt)²⁰ als om het (vervolgens) dwingen van instanties om indien nodig mee te werken aan een oplossing. Ook hier gaat het om de aanpak van multi-probleemgezinnen die overlast en/of criminaliteit veroorzaken, meestal door een groot aantal (hulpverlenings)instanties, waarvan de belangen soms echter tegengesteld zijn, bijvoorbeeld tussen organisaties op het gebied van zorg en hulpverlening enerzijds (die het belang van kind en gezin vooropstellen) en organisaties op het gebied van openbare orde en veiligheid anderzijds (waar men de voorkeur geeft aan hardere maatregelen in het belang van een veilige omgeving). In dergelijke gevallen ontbreekt vaak een eenduidige aanpak richting het gezin, met alle gevolgen van dien. De burgemeester zou de betreffende organisaties in de gevallen waarin deze er niet in slagen de impasse te doorbreken (ook niet na inzet van een escalatiemodel zoals in Amsterdam wordt gehanteerd) moeten kunnen dwingen mee te werken aan een gezamenlijke door de burgemeester te bepalen aanpak (bijvoorbeeld uithuisplaatsing of gedwongen verhuizing). Het gaat daarbij ook om het dwingen van instellingen die niet door de gemeente gefinancierd of aangestuurd worden.

De door enkele gemeenten gevraagde formele doorzettingsmacht voor de burgemeester kent ook complicaties. Het aantal instanties dat kan ingrijpen neemt er door toe, hetgeen de regie niet per definitie overzichtelijker maakt. Ook de burgemeester zal vervolgens zijn oordeel moeten funderen op harde feiten. In de beoordeling daarvan zal het belang van het kind een belangrijke rol moeten vervullen. Hij ontkomt er daarbij niet aan zich te laten adviseren door deskundigen, wil hij niet het risico lopen zelf op de stoel van de hulpverleners plaats te nemen. Het kan ook leiden tot strategisch gedrag van de instellingen die wachten op een “opdracht” van de burgemeester of tot een schijnoplossing door een onwillige instelling. De behandeling van minder maatschappelijk zichtbare groepen (zoals meisjes die zichzelf beschadigen) komt wellicht onder druk te staan omdat hun zaak bij de gemeente minder in het oog springt dan bijvoorbeeld overlastgevend jongeren.

Overigens zijn er op lokaal niveau al goede voorbeelden waar op vrijwillige basis via samenwerkingsafspraken tot een gecoördineerde aanpak is gekomen. De aanpakken in Tilburg en Rotterdam zijn daar goede voorbeelden van.

¹⁹ Bijvoorbeeld dreigen met het korten van uitkeringen, met strafrechtelijke maatregelen of Ondertoezichtstelling (OTS) of met het uit huis zetten.

²⁰ Zie voor knelpunten informatie-uitwisseling en privacy ook maatregel 46.

Aanpak in Tilburg en Rotterdam

In Tilburg wordt gewerkt met afspraken op grond van een afgesproken escalatiemodel met een belangrijke rol voor de wethouder. De Tilburgse wethouder kan in laatste instantie de partij aanwijzen die een oplossing moet bieden, maar hij of zij kan niet besluiten welke interventie moet worden uitgevoerd door die partij. Deze werkwijze betreft alle partijen waarmee de gemeente afspraken over het escalatiemodel heeft gemaakt, dus ook bureau Jeugdzorg en eventuele andere partijen die niet direct onder aansturing van de gemeente vallen (bijvoorbeeld de zorgaanbieder).

Ook Rotterdam heeft een soortgelijke werkwijze ontwikkeld. De Rotterdamse Jeugdconsul heeft, in opdracht van de wethouder Jeugd, Gezin en Onderwijs de taak instanties op directieureniveau meteen te mobiliseren om tot de gewenste actie over te gaan. Hij maakt bindende afspraken om te komen tot oplossingen in geval van crisis of stagnatie in de hulpverlening.

De genoemde voorbeelden zijn tot stand gekomen omdat betrokken partijen bereid waren vrijwillige medewerking te verlenen. Om te borgen dat gemeenten niet afhankelijk zijn van dergelijke bereidwilligheid is een zwaardere bevoegdheid van de gemeente nodig.

Het kabinet pakt op basis van de gevoerde gesprekken met de G4 deze problematiek volgens de onderstaande lijnen op.

- Ten aanzien van de regie op instellingen is er in de brief van de minister voor Jeugd en Gezin over de centra voor Jeugd en Gezin²¹ (CJG-brief) aangekondigd dat er in de Wet op de Jeugdzorg een verplichting wordt opgenomen waarbij gemeenten wederkerige afspraken rond de totstandkoming van één gezin één plan en de coördinatie van zorg moeten maken met de betrokken ketenpartners. Met de wetwijziging wordt het opnemen van een escalatiemodel onderdeel van deze afspraken. Op die manier wordt geregeld dat het college van B&W aangeeft welke partij zorg moet dragen voor de benodigde oplossing indien een snel adequaat zorgaanbod niet tot stand komt. De regierol van het college wordt hiermee aanmerkelijk versterkt. Het wetsvoorstel hiertoe zal naar verwachting medio 2008 in de Ministerraad worden besproken. De minister voor Jeugd en Gezin maakt - vooruitlopend op de hierboven aangekondigde wetwijzigingen - met partijen bestuurlijke afspraken opdat zij al zullen gaan handelen in de geest van de voorgenomen wetgeving. Dit zal de komende maanden gebeuren. De minister voor Jeugd en Gezin zorgt er begin 2008 voor dat best practices beschikbaar komen voor alle gemeenten. Tijdens overleg in december 2007 en februari 2008 tussen de minister voor Jeugd en Gezin en de wethouders van de G4 is onder meer afgesproken dat de G4-gemeenten de in de CJG-brief beschreven werkwijze in de praktijk gaan brengen en dat het Rijk de gemeenten actief steunt waar nodig.
- Het kabinet ziet – in aansluiting op de voornemens van de minister voor Jeugd en Gezin - het nut van de bevoegdheid voor de burgemeester om in het uiterste geval instellingen te kunnen dwingen om mee te werken aan een oplossing, alsmede de bevoegdheid voor de burgemeester om zogeheten ‘asogezinnen’ als geheel gezin in het belang van de openbare orde uit huis en daarmee uit de wijk te plaatsen.

De minister van BZK komt met de G4 en de andere betrokken departementen met een voorstel over beide vormen van doorzettingmacht (richting instellingen en richting ‘asogezinnen’) in het eerste kwartaal van 2008.

²¹ Brief minister voor Jeugd en Gezin d.d. 16 november 2007 over de financiële en organisatorische regierol van gemeenten bij de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG-brief), TK 2007-2008, 31 001, nr. 36.

- Ten aanzien van het ingrijpen in een gezin heeft het kabinet een wetsvoorstel in voorbereiding waarin een verruiming van de Ondertoezichtstelling (OTS) is voorzien. Dit voorstel zal het onder meer mogelijk maken om al bij relatief lichte probleemsituaties een OTS in te zetten, waardoor het gemakkelijker wordt gemaakt het gezag bij de ouders geheel of gedeeltelijk weg te halen als ouders ondersteuning bij de opvoeding op vrijwillige basis niet accepteren. Via deze weg van een OTS kan dan zonodig opvoedingsondersteuning worden afgedwongen. Dit wetsvoorstel wordt in 2008 ingediend bij de Tweede Kamer.
Tevens wordt in 2008 begonnen met de invoering van de binnen Beter Beschermd²² ontwikkelde nieuwe werkwijze waarmee een aanzienlijke versnelling in de afhandeling van gevallen wordt voorzien. Hierdoor zullen in veel van de gevallen waarin de gemeenten thans de behoefte voelen om in te grijpen al worden voorzien. Daarnaast kunnen gemeenten voor de uitvoering daarvan met de Raad voor de Kinderbescherming afspraken maken over rechtstreekse benadering ingeval van probleemgevallen die snel ingrijpen vereisen. Dit zal in 2008 samen met de G4 worden opgepakt.
- Rijk en gemeenten gaan verkennen of de verruiming van de OTS-gronden gekoppeld aan werkafspraken over de snelheid van afhandeling door de Bureaus Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming effectief is. In mei 2008 zal vervolgoverleg over deze uitwerking plaatsvinden tussen de minister voor Jeugd en Gezin, de wethouders van de G4 en de voor de geïndiceerde jeugdzorg verantwoordelijke stadregionale/provinciale bestuurders.

Op grond van het EVRM is het aan de rechter voorbehouden om te beoordelen of het ingrijpen in het gezinsleven geoorloofd is en in welke mate dat proportioneel is. Het kabinet zal juridisch advies vragen over de mogelijkheid van burgemeesters om opvoedingsondersteuning dwingend op te leggen.

3. Knelpunten uit de bestaande uitvoeringspraktijk aangepakt

Uit gesprekken met gemeentebestuurders en uit onderzoek is al gebleken dat een belangrijk knelpunt bij de aanpak van overlast en verloedering niet zozeer ligt in het ontbreken van instrumenten en bevoegdheden, maar eerder in het gebruik maken hiervan en het op effectieve wijze in samenhang inzetten van de bestaande mogelijkheden. Om een duidelijk beeld te krijgen waar knelpunten in de bestaande uitvoeringspraktijk zich precies bevinden en wat daarvoor eventueel de oplossing kan zijn zullen de ministers van BZK en Justitie in aanvulling op maatregel 2 en in samenhang met andere maatregelen om overlap te voorkomen - een onafhankelijk onderzoek laten doen naar het gebruik van instrumenten en bevoegdheden in een aantal cases. Een van deze cases behelst de toepassing van instrumenten en bevoegdheden in de wijk Kanaleneiland in de gemeente Utrecht ten tijde van de recente onrust aldaar. Ook de case Slotervaart leent zich hiervoor. De uitkomsten van dit onderzoek zullen vervolgens actief onder de aandacht van gemeenten worden gebracht. Dit onderzoek zal rond de zomer van 2008 zijn afgerond. Als de resultaten daartoe aanleiding geven wordt bezien hoe gemeenten de ruimte gegeven kan worden om te experimenteren in pilots met alternatieve en vernieuwende aanpakken.

²² *Jeugdzorg 2005-2008. Brief minister van Justitie d.d. 8 juni 2006 over het beleidsprogramma Beter Beschermd*, TK 2005-2006, 29 815, nr. 76 en *Brief minister voor Jeugd en Gezin d.d. 16 november 2007 over de beleidswijzigingen in de jeugdbescherming die met het programma Beter Beschermd in gang zijn gezet*, TK 2007-2008, 31 001, nr. 37.

4. Campussen landelijk ingevoerd

Het bestaande juridische kader om met drang en dwang jongeren deel te laten nemen aan campussen wordt nader uitgewerkt. Daarbij is de vraag naar bestaande en eventueel extra benodigde instrumenten van drang en dwang ter zake ook relevant. De minister voor Jeugd en Gezin is hiervan trekker. Onlangs hebben de ministers voor Jeugd en Gezin en van Justitie aan de Tweede Kamer uiteengezet hoe zij willen komen tot een landelijke invoering van campussen in 2011, die gericht zijn op motivering, scholing en arbeidstoedeling en die jongeren tot en met 27 jaar als doelgroep hebben²³.

5. Nazorg op orde

De recidive na detentie onder Marokkaans Nederlandse en Antilliaans Nederlandse jongeren²⁴ ligt voor beide groepen na detentie hoger dan bij andere jongeren. Na verblijf in een justitiële jeugdinrichting of detentie-inrichting is nazorg met een goede aansluiting van vervolgotrajecten en maatschappelijke voorzieningen op gemeentelijk niveau thans nog in onvoldoende mate aanwezig²⁵. Dat betekent dat harde kern jongeren te vaak onverwacht en mogelijk onvoorbereid weer in de samenleving terugkeren. Het is dan moeilijk om greep op de jongeren te krijgen en bovendien zal maatschappelijke participatie dan moeilijk te realiseren zijn. Nodig is dat tijdens het verblijf in de inrichting al wordt gestart met voorbereiding van trajecten na detentie.

De minister van Justitie is thans volop bezig met de uitrol van een aanpak waarbij aan steeds meer jongeren die de Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl's) verlaten nazorg wordt geboden waarbij gemeenten dusdanig tijdig worden betrokken dat zij de hulpverlening aan de jongeren kunnen starten op het moment dat de jongere vrijkomt. Onderdeel van de implementatie van dit "Verantwoordelijkheidskader nazorg jeugdigen" is een adequate informatieverstrekking aan gemeenten over jeugdigen die de JJl's verlaten. Een uniforme regeling van de informatieverstrekking heeft daarbij hoge prioriteit. Momenteel is een ketenbrede werkgroep²⁶ bezig te specificeren welke informatie op de gebieden wonen, werk en scholing, uitkering en zorg en gezin tijdig overgedragen moet worden aan de gemeenten om in een adequate nazorg te kunnen voorzien. Aan de hand van bovengenoemde specificatie stelt de werkgroep vervolgens een uitvoeringskader op voor de JJl's voor de uitvoering van de informatieoverdracht aan gemeenten, Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdreclassering en volwassen reclassering. In april 2008 is het uitvoeringskader gereed waarna vervolgens gestart kan worden met de implementatie. Essentieel hierbij is dat er voldoende capaciteit in de gemeentelijke infrastructuur beschikbaar is²⁷.

- De introductie van de aanpak op het terrein van nazorg door Justitie zal medio 2008 zijn afgerond. Gemeenten werken met voorrang mee aan (het opstellen van) een nazorgplan, al tijdens de detentie van met name de harde kern jongeren. De uitvoering zal een plaats krijgen in de lopende programma's. Justitie maakt hierover in 2008 afspraken met betrokken partners, waaronder de VNG/gemeenten in het kader van het Bestuursakkoord.

²³ Brief ministers voor Jeugd en Gezin en van Justitie d.d. 7 september 2007 over de landelijke invoering van campussen voor schoolverlaters, TK 2006-2007, 31 001, nr. 22 en

Brief ministers voor Jeugd en Gezin en van Justitie d.d. 16 november 2007 met toegezegde feitelijke informatie over de pilotprojecten in het kader van de landelijke invoering van campussen, TK 2007-2008, 31 001, nr. 35.

²⁴ Categorie 12 t/m 17 jarigen over 1999-2004, p. 241-242, Jaarrapport Integratie 2007, SCP, november 2007.

²⁵ De G4 zetten hiervoor nu al een deel van de extra middelen in die zij in het kader van de aanpak 'voorkomen criminele loopbaan allochtone jongeren' ontvangen. Dat kunnen zij blijven doen.

²⁶ Bestaande uit vertegenwoordigers van de Raad voor de Kinderbescherming, de VNG, een tweetal gemeenten, de jeugdreclassering, volwassen reclassering, Work-Wise Nederland en JJl's.

²⁷ Bijvoorbeeld ten aanzien van schuldsanering, huisvesting, etc.

6. Geen problemen meer met overgang naar meerderjarigheid

De overgang van het jeugdstrafrecht naar het strafrecht voor volwassenen is eveneens een aandachtspunt. Voor sommige jongeren is vanwege de aard van het delict, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het delict is begaan, toepassing van het jeugdstrafrecht niet zinvol. Vanaf 16 jaar is er dan op grond van artikel 77b van het Wetboek van Strafrecht de mogelijkheid om het volwassenenrecht toe te passen.

Gemeenten hebben aangegeven dat er in de overgang naar de meerderjarigheid sprake is van onvoldoende mogelijkheden voor de toepassing van verplichte zorg. Jongeren met opvoed- en opgroei problemen kunnen tot hun achttiende jaar aanspraak maken op jeugdzorg die in het kader van de Wet op de jeugdzorg is geïndiceerd. De mogelijkheid om de zorg in het kader van een OTS een verplicht karakter te geven vervalt echter met het bereiken van de meerderjarigheidsgrens. Deze grens bij 18 jaar leidt in de praktijk ook tot anticipatie op de meerderjarigheid. Daardoor zou men bij 17-jarigen al terughoudend zijn om OTS toe te passen en in dat kader een zorgtraject te starten. Het gevolg hiervan is dat bij jongeren vanaf 17 jaar al minder verplichte zorg wordt toegepast dan wenselijk gevonden wordt. Er is echter nog geen scherp beeld van de mate waarin dit knelpunt zich voordoet.

Voor wat betreft de civielrechtelijke plaatsingen in de gesloten jeugdzorg is een oplossing gevonden in een voorziene wijziging van de Wet op de jeugdzorg per 1 januari 2008 waarbij het mogelijk is geworden dergelijke plaatsingen te laten voortduren tot 21 jaar (in plaats van de oude leeftijdsgrens van 18 jaar). In het strafrecht zijn er meer mogelijkheden om te voorkomen dat er bij de overgang naar de meerderjarigheid een gat ontstaat en onvoldoende zorg in verplicht kader wordt geboden.

Het meer dan nu toepassen van zorg in verplicht kader wordt bevorderd. Daarbij zal er meer gebruik gemaakt worden van het toepassen van het kader van de bijzondere voorwaarden bij een voorwaardelijke veroordeling noodzakelijk geachte zorg af te dwingen. Ook wordt bevorderd dat de Wet Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (BOPZ²⁸) meer wordt toegepast in het geval jongvolwassenen na afloop van de PIJ-maatregel²⁹ nog verdere behandeling nodig hebben.

- De minister voor Jeugd en Gezin voert voor de zomer van 2008 een verkenning uit naar deze problematiek en doet in dit kader zo nodig nadere voorstellen voor het dichten van het gat rond de meerderjarigheidsgrens met betrekking tot verplichte zorg.
- Verplichte nazorg in strafrechtelijk kader (minderjarigen en jongvolwassenen) is onderdeel van de lopende beleidsprogramma van de minister van Justitie. De verwachting is dat rechters verplichte nazorg meer zullen opleggen.

7. Professionaliteit in de jeugdsector verbeterd

Het verhogen van de professionaliteit van hulpverleners en gezinsvoogden is noodzakelijk om te komen tot een doeltreffende aanpak. Om enkele voorbeelden te noemen: sommige hulpverleners dragen de hulpverlening niet over als zij zelf niet meer verder komen en sommige gezinsvoogden stemmen te weinig af met hun omgeving en maken geen of onvoldoende gebruik van hun bevoegdheden. Ook speelt dat sommige gezinsvoogden jong en onervaren zijn. Professionals in het jeugdveld zijn veelal nog onvoldoende in staat om de culturele kloof tussen de allochtone cliënt en de geïnstitutionaliseerde hulpverlening effectief te overbruggen.

²⁸ www.minvws.nl/dossiers/bopz.

²⁹ "PIJ" staat voor "Plaatsing In een Inrichting voor Jeugdigen". De rechter kan deze maatregel opleggen bij jeugdigen (16-23 jaar) die een delict hebben gepleegd waarop voorlopige hechtenis staat (art. 67 Wetboek van Strafvordering).

Problemen worden bij allochtone gezinnen vaak te laat gesignaleerd of verkeerd geduid. Met name psychische- en gedragsproblematiek wordt pas laat gediagnosticeerd en behandeld.

- Om die professionaliteit te verhogen heeft de minister voor Jeugd en Gezin medio 2007 het actieplan Professionalisering in de Jeugdzorg aan de Tweede Kamer gezonden³⁰. Op korte termijn valt vooral winst te boeken met pragmatische oplossingen zoals begeleiding door jonge gezinsvoogden door oudere collegae en inzet van de meer ervaren gezinsvoogden in die wijken waarin naast problemen binnen het gezin sprake is van ernstiger vormen van overlast en criminaliteit in de woonomgeving en op straat. De methodiek van de gezinsvoogden zal in de eerste helft van 2008 worden doorgelicht op de geschiktheid voor de aanpak van dit soort situaties.
- Verder zal op het terrein van professionalisering aandacht worden besteed aan de allochtone achtergrond van relatief veel overlastgevende jeugdigen in het nog op te stellen actieplan Diversiteit in het jeugdbeleid van de ministers voor Jeugd en Gezin en WWI. Dit actieplan komt in de zomer 2008 beschikbaar. Onder andere zal hierin aandacht besteed worden aan de bijdrage die vanuit het actieplan Professionalisering in de Jeugdzorg wordt geleverd aan het beter bereiken van migrantenjongeren en gezinnen.
- Bij de inzet van politie zal ook rekening worden gehouden met de ervaring van de agenten. Het komt voor dat jonge aspiranten zonder begeleiding surveilleren in de betreffende wijken. De minister van BZK vraagt hiervoor bij de korpsen aandacht in het overleg met de hoofden P&O van de korpsen in de eerste helft van 2008. Het is aan de korpsbeheerders en de korpschefs om te zorgen voor een zorgvuldige inzet van aspiranten.

8. Capaciteit maximaal benut

Snel schakelen tussen instanties vraagt om afstemming van capaciteit. Het is nog te vaak zo dat de capaciteitstekorten bij één of meer schakels het tempo bepalen. De gemeenten geven aan dat capaciteitstekorten bij instellingen zorgen voor onvoldoende snelheid en inzet. Dit knelpunt speelt bij de (jeugd)zorg, de Raad voor de Kinderbescherming en bij de (kinder)rechters. Hierbij is voor een deel sprake van incidentele capaciteitstekorten en soms van een meer structureel capaciteitstekort. Daarnaast is ook de capaciteit van gemeentelijke instellingen van belang. Verbeteringen vragen een nog betere afstemming in de keten en voortdurende aandacht ook gezien de fluctuaties die zich in het aanbod van zaken (verschillende complexiteit en ook aantallen) voordoet. Er moet niet te snel naar het middel van extra geld worden gegrepen. De bestaande capaciteit dient maximaal te worden benut. Een goed voorbeeld hiervan is de werkwijze die in het kader van Beter beschermd voor de jeugdbescherming wordt ontwikkeld om te komen tot aanzienlijk snellere doorlooptijden.

Partijen hebben onderling afgesproken dat vanaf 1 januari 2010 in 75% van de gevallen waarin een kindbeschermingsmaatregel nodig is binnen twee maanden een besluit door de kinderrechter is genomen.

³⁰ *Brief minister voor Jeugd en Gezin d.d. 28 september 2007 ter aanbieding van het Actieplan Professionalisering in de Jeugdzorg*, TK 2007-2008, 29 815, nr. 116. Dit bevat o.a. vier deelprojecten voor de professionalisering van de jeugdzorgsector, met accent op de bureaus jeugdzorg en de geïndiceerde jeugdzorgvoorzieningen (inclusief de justitiële jeugdinrichtingen).

Ook binnen de jeugdzorg is sprake van dergelijke ontwikkelingen met de zogenaamde Doorbraakmethode die bijvoorbeeld in Overijssel wordt gehanteerd. Kern van het doorbraakproject is dat de medewerkers zélf de mogelijkheid krijgen hun werkproces in te richten. In de G4 kunnen de gemeenten en de stadsregio's daar zelf ook een grote bijdrage aan leveren. Ze krijgen de ruimte af te wijken van de routines en creatieve manieren te vinden om hun werk beter te organiseren.

- Er zijn goede ervaringen bereikt binnen de bureaus jeugdzorg: de wachttijd is bij sommige bureaus afgenomen met 30 tot 80 procent. De bereikte resultaten worden in 2008 door het Nederlands Jeugd Instituut beschikbaar gesteld.
- De Minister van Justitie heeft het OM en de Raad voor de Rechtspraak, voor wat betreft de rechtbanken, gevraagd in het eerste kwartaal van 2008 met nadere voorstellen voor verbetering van de doorlooptijden te komen.
- Ook de verkorting van de doorlooptijden bij de Raad voor de Kinderbescherming in de jeugdstrafrechtsketen heeft prioriteit. De Raad voor de Kinderbescherming en de G4 zullen hierover voor de zomer 2008 afspraken maken in het Arrondissementaal Platform Jeugdcriminaliteit (APJ). De verkorting van de doorlooptijden bij de Raad voor de Kinderbescherming in de civiele keten is onderdeel van het programma Beter beschermd.
- In 2008 wordt door het kabinet ook veel extra geld ingezet om te komen tot meer capaciteit. Zo gaat er €13 miljoen extra naar de zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jeugdigen, eveneens €13 miljoen extra naar jeugd-ggz, €11,5 miljoen extra naar jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming. Voor het provinciale jeugdzorgaanbod is vanaf 2007 jaarlijks €40 miljoen extra uitgetrokken. Daarnaast is er voor 2008 €56 miljoen aanvullende middelen uitgetrokken voor dit zorgaanbod.
- Ook de inzet om zo vroeg mogelijk problemen op te lossen en de aanpak van onnodige bureaucratie zijn gerelateerd aan de wachttijstproblematiek. De inzet op meer preventie, met name via de vorming van de Centra voor Jeugd en Gezin, en op het tegengaan van onnodige bureaucratie zijn daarom acties van de minister voor Jeugd en Gezin die ook een bijdrage zullen leveren aan het tegengaan van capaciteitstekorten. Ten aanzien van dit laatste zal bijvoorbeeld het traject BAM (Beter, Anders, Minder), dat gericht is op verbeteringen in de beleidsinformatie voor de provinciale jeugdzorg, een belangrijke bijdrage leveren. De minister voor Jeugd en Gezin is hiervoor verantwoordelijk. De eerste effecten van BAM, een traject dat momenteel wordt opgestart, worden in 2009-2010 verwacht.
- Naast praktische verbeteringen in het kader van Beter Beschermd en de Doorbraakmethode neemt de minister voor Jeugd en Gezin maatregelen om tot een andere financieringsmethodiek te komen. Onlangs heeft de minister voor Jeugd en Gezin een brief aan de Tweede Kamer gezonden³¹ over een nieuwe in 2009 door te voeren financieringssysteem in de jeugdzorg, die rekening houdt met prognoses aan vraagzijde, waardoor een doelmatiger besteding van middelen mogelijk wordt.

³¹ Brief minister voor Jeugd en Gezin d.d. 9 november 2007 over financiering provinciale jeugdzorg, TK 2007-2008, 29 185, nr. 117.

Daarin is ook aangekondigd dat wordt gekomen tot een nieuwe werkwijze waardoor een prikkel voor de zorgaanbieders ontstaat om efficiënt te leveren.

9. Combinaties van straf en zorg effectiever

Combinaties van straf en zorg dragen bij aan een effectievere aanpak van overlast en criminaliteit. Dat geldt zowel voor beginners, meerplegers als veelplegers. Dergelijke effectieve combinaties kunnen meer tot stand komen als bij de advisering ten behoeve van de justitiële besluitvorming daar rekening mee wordt gehouden. Goed uitgewerkte voorstellen gebaseerd op een grondige diagnose waarin ook wordt aangegeven welke aanvullende zorg nodig is, zullen door de officier van justitie over het algemeen betrokken worden bij de eis en ook door de (kinder)rechter betrokken worden bij het vonnis.

Bij strafrechtelijke interventies wordt (jeugd)reclasseringstoezicht en verplichte begeleiding - als onderdeel van een voorwaardelijk deel van de straf - nog onvoldoende toegepast. Hetzelfde knelpunt doet zich ook voor bij de aanpak van de jongvolwassen veelplegers voor wie de maatregel plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD) bij goede advisering vaker kan worden toegepast.

Het gewijzigde jeugdstrafrecht (Wet gedragsbeïnvloeding jeugdigen³²) dat per 1 februari 2008 is ingevoerd, geeft meer mogelijkheden tot gedragsbeïnvloeding van jeugdigen die strafbare feiten hebben begaan en komt tegemoet aan de behoefte om jeugdigen die in aanraking komen met het strafrecht in aanmerking te brengen voor intensieve vormen van (her)opvoeding. De maatregel beoogt een voorziening te bieden voor die jeugdigen voor wie enerzijds een gedragsbeïnvloedende aanpak door middel van bijzondere voorwaarden in het kader van een voorwaardelijke sanctie te licht en/of te vrijblijvend wordt bevonden en anderzijds de PIJ-maatregel te zwaar.

Met de invoering van deze nieuwe gedragsmaatregel worden ook de volgende verbeteringen doorgevoerd:

- meer mogelijkheden om verplichte begeleidingstrajecten op te leggen als bijzondere voorwaarde in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis en om in het kader van een voorwaardelijke veroordeling toe te passen;
- de uitbreiding van de mogelijkheden om jeugdsancties te combineren: alle combinaties van hoofdstraffen, bijkomende straffen en maatregelen worden mogelijk. Het is vervolgens aan de rechter om in elke individuele aanpak maatwerk te leveren in de op te leggen straffen en maatregelen en de proportionaliteit te bewaken;
- meer mogelijkheden om door de rechter verplichte nazorg op te leggen waarbij ook het laatste deel van de sanctie buiten de justitiële inrichting wordt uitgevoerd, zogenoemde "transmurale zorg". Wat betreft beschikbaarheid van deze zorg waaronder geestelijke gezondheidszorg en zorg voor licht verstandelijk gehandicapten ontwikkelen de ministers van Justitie, VWS en de minister voor Jeugd en Gezin mede in het kader van de begrotingsvoorbereiding 2009 nadere voorstellen.

Analoog aan de aanpak van veelplegers voor volwassenen wordt vanaf 2004 ook een aanpak voor minderjarige veelplegers uitgevoerd. Tevens zijn in het kader van het grotestedenbeleid met de G31 prestatieafspraken gemaakt over de nazorg van minderjarige veelplegers. Voor minderjarigen veelplegers is specifiek beleid ontwikkeld dat afwijkt van het ISD-aanpak voor volwassen veelplegers. Uit recent onderzoek blijkt dan men in de praktijk jeugdige veelplegers

³² Parlementair dossier 30 332, Staatsblad 2007, 575.

bij voorkeur plaatst in lokaal of regionaal ontwikkelde ambulante trajecten, na een eventuele korte detentie bij wijze van "tik op de neus".

In de discussie met de G4 is gepleit voor een veelplegeraanpak voor minderjarigen die meer overeenkomt met de ISD-aanpak voor volwassen veelplegers. Het doel zou dan zijn om ook minderjarige veelplegers langer van de straat te houden. Zoals hiervoor aangegeven biedt het vernieuwde jeugdstrafrecht per 1 februari 2008 meer mogelijkheden om maatwerk te leveren, onder andere in de nieuwe gedragsbeïnvloedende maatregel. Het ontwikkelen van een nieuwe ISD-achtige maatregel voor jeugdigen acht het kabinet thans niet wenselijk noch nodig. Binnen de nieuwe wettelijke kaders kan goed invulling worden gegeven aan een meer persoonsgerichte sanctie. In het kader van de aanpak jeugdcriminaliteit worden ook verbeteringen aangebracht in deze aanpak.

Sommige jongeren hebben te kampen met psychische problematiek. Het is vanzelfsprekend zeer gewenst dat deze jongeren zo snel mogelijk de noodzakelijke behandeling krijgen. Voorkomen moet worden dat jongeren verder afglijden en uiteindelijk na een delict in een JJI worden opgenomen, terwijl eigenlijk de behandeling van een psychiatrische stoornis in een vroeger stadium had moeten plaatsvinden. Indien een jongere naar aanleiding van een strafbaar feit veroordeeld is tot een PIJ-maatregel, wordt hij behandeld in een JJI. De PIJ-maatregel duurt 2 jaar en kan in geval van geweld worden verlengd tot 4 jaar. Indien tevens sprake is van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis kan de maatregel tot 6 jaar worden verlengd. Wanneer de gedragsdeskundigen na afloop van deze maatregel tot de conclusie komen dat de jongere nog een gevaar vormt en aanvullende behandeling nodig heeft, moet hij met een BOPZ-machtiging in een GGZ-voorziening worden opgenomen.

Het kabinet vindt het belangrijk dat ouders meer worden betrokken bij en indringend worden aangesproken op het gedrag van hun minderjarige kinderen. In de steden ontwikkelt zich ook zo'n praktijk. Het is nodig het aanspreken van de ouders een vast onderdeel te maken van de aanpak van overlast en criminaliteit bij jeugdigen (tot circa 14/15 jaar). Het gaat dan onder meer om het verplicht bijwonen van de zitting (verschijningsplicht ouders) en uitbreiding van de mogelijkheden om de schade bij de ouders te verhalen. Bij de behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van het Wetboek van Strafvordering ter versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces, is een amendement aangenomen waarbij de verschijningsplicht ter zitting voor ouders wordt ingevoerd³³. Tevens is een amendement aangenomen dat de mogelijkheden om de schade bij de ouder te verhalen verruimt³⁴. Het wetsvoorstel is nu in behandeling bij de Eerste Kamer. De invoering zal volgens planning per 1-1-2009 plaatsvinden.

Al deze aanpassingen dragen bij tot een beter afgestemde en aansluitende persoonsgerichte benadering met een goede koppeling van straf en zorg.

- De minister van Justitie zal in overleg met de G4 nagaan hoe verbeteringen die al voorzien zijn in de beleidsprogramma's (Jeugdcriminaliteit, Nazorg en Naleving voorwaarden) ook met voorrang in specifieke wijken van de G4 kunnen worden doorgevoerd. Hierover maakt Justitie in het eerste kwartaal van 2008 nadere afspraken met de G4.

³³ Amendement d.d. 18 mei 2006 inzake een verschijningsplicht op de terechtzitting voor de wettelijk vertegenwoordigers (ouders of voogd) van een minderjarige verdachte, TK 2005-2006, 30 143, nr. 11.

³⁴ Gewijzigd amendement d.d. 13 december 2007 om de positie te versterken van slachtoffers van een verdachte die jonger is dan 14 jaar, TK 2007-2008, 30 143, nr. 26. Zie hiervoor ook maatregel 31, Vat op vandalisme.

- De ministers voor WWI en Jeugd en Gezin doen in 2008 onderzoek naar de psychische problematiek onder Marokkaans Nederlandse jongeren.
- De resultaten van de nog te starten pilot in Amsterdam (voorwaardelijke sancties met aandacht voor verplicht reclasseringstoezicht (leeftijdsgroep 17 tot 23 jaar) en verbetering van knelpunten hierin worden in het najaar van 2009 door de minister van Justitie verspreid onder andere gemeenten.

10. Bestuurlijke regie jeugdketen versterkt

De G4 vragen ³⁵ op het dossier Jeugd en onderwijs, één van de stedelijke doorbraakdossiers van de G4, ondermeer te komen tot versterking van de bestuurlijke regie op de jeugdketen. De wens is primair gericht op aansturing van (of regie op) de jeugdstrafrecht/hulpverleningsketen die volgens hen momenteel moeizaam functioneert (gebrekkige samenwerking, dubbellingen etc.). Hierdoor verloopt de praktische uitvoering van beleid gericht op problematische jeugd lang niet zo goed als zou kunnen. Amsterdam streeft naar een soort pilot waarbinnen het bestuur de regie voert over de uitvoering van bovenstaande tak van jeugdbeleid³⁶. De G4 vragen waar nodig middelen te ontschotten, maar dat is niet de belangrijkste doelstelling. Het gaat vooral om de realisatie van een veel effectievere uitvoeringspraktijk. Het kabinet komt in het voorjaar van 2008 met de G4 en overige betrokken ministeries met een gezamenlijk voorstel.

11. Aanpak van 12-minners onder de loep genomen

Jeugdigen beneden de 12 jaar kunnen niet strafrechtelijk worden vervolgd. Voor de groep 12-minners die zich schuldig maakt aan het plegen van lichte feiten is de STOP-reactie beschikbaar³⁷. De gemeenten geven aan dat de aanpak van kinderen onder de 12 jaar tekortschiet: wanneer ouders niet aanspreekbaar zijn als opvoeders, kan niet snel genoeg en effectief worden ingegrepen. De ervaring uit de praktijk is nu dat er onvoldoende instrumenten beschikbaar zijn om dit "aanstormend talent", vaak uit gezinnen waarvan al oudere broers zijn ontspoord, preventief aan te pakken en krachtig in zijn of haar gedrag te corrigeren. Door gemeenten wordt daarom bepleit om naast een civiel ingrijpen ook de toepassing van het strafrecht mogelijk te maken.

Het huidige beleid is dat alle strafbare feiten die 12-minners plegen worden gemeld bij het bureau Halt als het om kleine overtredingen gaat en alle overige gevallen bij het Bureau Jeugdzorg. Dit om na te gaan of het gaat om een ontwikkelingsprobleem en zo ja, hoe dit op korte termijn kan worden aangepakt. Zonodig meldt Bureau Jeugdzorg de zaak bij de Raad voor de Kinderbescherming met het oog op een kindbeschermingsmaatregel. In uiterste gevallen kan via de rechter een uithuisplaatsing worden gelast.

Toch zijn er dringende signalen dat in deze gevallen niet of te weinig een civielrechtelijke OTS wordt toegepast. De huidige uitvoering van de OTS zou echter intensief en krachtig genoeg moeten zijn³⁸. Er is wat dit betreft geen eenduidig beeld.

³⁵ Onder andere in de G4 brief van 20 december 2006 aan de kabinetsinformatateur.

³⁶ Dat is dan inclusief prioriteitsstelling, wachttijdverkorting, aandachtsgroepen etc.

³⁷ De STOP-reactie heeft tot doel kinderen (en hun ouders) duidelijk te maken dat strafbaar gedrag ontoelaatbaar is en ouders te ondersteunen in hun reactie op het corrigeren en voorkomen van dit strafbare gedrag van hun kind. De STOP-reactie wordt uitgevoerd door een HALT-bureau. Voorwaarde is dat ouders instemmen met verwijzing naar een HALT-bureau voor een STOP-reactie. Kinderen onder de twaalf jaar zijn strafrechtelijk niet vervolgbaar; deelname aan de STOP-reactie gebeurt dan ook op vrijwillige basis. Het betreft een vrijwillig aanbod aan de ouders en omvat een gesprek met ouders en kind, een leeractiviteit voor het kind en, indien van toepassing, het aanbieden van excuses aan de benadeelde. De STOP-reactie past in het Justitiebeleid, dat is gericht op het vroegtijdig onderkennen van mogelijk later crimineel gedrag en zonodig snelle doorverwijzing naar een passende vorm van hulpverlening.

³⁸ Crimineel gedrag van de minderjarige in combinatie met de onwil of het onvermogen van de ouders om hun rol als opvoeder te vervullen, kunnen redenen zijn voor een OTS.

Ook zijn de huidige ervaringen voor een deel gebaseerd op een situatie waar de voorziene verbeteringen in het kader van het programma Beter Beschermd nog niet zijn ingevoerd. In het kader van dit programma wordt vanaf 1 januari 2008 de nieuwe werkwijze, waarbij de reactietijd van de melding tot de uitvoering van de OTS sterk wordt verkort, gefaseerd ingevoerd.

Binnen de OTS kan verplichte opvoedingsondersteuning door middel van een schriftelijke aanwijzing in het kader van de OTS worden opgelegd. Zoals bij maatregel 2 al is aangegeven is op dit moment een wijziging van de kindbeschermingswetgeving in voorbereiding, die het mogelijk maakt om al bij relatief lichte probleemsituaties een OTS in te zetten.

- Vóór de zomer 2008 gaan de ministers voor Jeugd en Gezin, de minister van Justitie en de G4 na of het civiele pakket voor de aanpak van 12-minners volstaat.
- Verder heeft de minister voor Jeugd en Gezin de landelijke directie van de Raad voor de Kinderbescherming opdracht gegeven te stimuleren dat regionale vestigingen van de Raad goede afspraken maken over de snelheid van afhandeling, vooral ten aanzien van die jeugdigen/gezinnen waarbij gemeenten aangeven dat snelle afhandeling noodzakelijk is. Dit is conform de afspraak die de minister voor Jeugd en Gezin in februari 2008 heeft gemaakt met de wethouders van de G4.
- De minister van Justitie doet in de eerste helft van 2008 onderzoek naar het aantal 12-minners dat delicten pleegt (inclusief de ontwikkeling daarvan) en naar het gevoerde beleid in de ons omringende landen ten aanzien van 12-minners (waaronder ook effectieve interventies). In dit kader wordt ook bepaald of aanpassing c.q. doorontwikkeling van de STOP-reactie met het oog op de vraag naar een meer effectieve en kindgerichte reactie, nodig en wenselijk is.
- Op grond van de genoemde nadere onderzoeken besluit de Minister van Justitie, in samenhang met de acties van de minister voor Jeugd en Gezin, voor de zomer van 2008, of nadere maatregelen, al dan niet in het kader van het strafrecht, nodig zijn om de criminaliteit onder de groep 12-minners effectief aan te pakken.
- Het project "*Signalering en interventie 12-minners*" (onderdeel van de aanpak jeugdcriminaliteit) richt zich op jeugdigen tot 12 jaar die veiligheidsrisico's lopen of die zich in 5 à 10 jaar mogelijk ontwikkelen tot harde-kerncriminelen. De voorafgaande signalen zijn meestal te herkennen. In dit project is een '*analysemethodiek 12-minners*' ontwikkeld, die een permanent actuele risicotaxatie geeft van jeugdigen tot 12 jaar die (mogelijk) criminele carrières ontwikkelen. Hierbij wordt gekeken naar het gedrag, zoals gepleegde delicten, en naar de omstandigheden, zoals de woon-/leef-/gezinssituatie, van 12-minners. Hiermee kan een einde gemaakt worden aan de tot nu toe veelal reactieve benadering van incidenten. De veiligheids- en hulpverleningspartners komen met de informatie uit de *analysemethodiek 12-minners* in de positie om pro-actief te handelen. Bekeken wordt of dit project landelijk kan worden uitgerold in 2008, als onderdeel van het programma Aanpak jeugdcriminaliteit. In de landelijke prioriteiten van de politie is ook afgesproken dat in 2008 wordt besloten wat de wijze is waarop de politie haar instrumenten gaat inzetten voor wat betreft de aanpak van 12-minners.

12. Registratie op etniciteit bezien

Met het oog op beleidsontwikkeling inzake registratie op etniciteit heeft de Minister voor WWI het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) om advies ter zake gevraagd. De Tweede Kamer wordt hierover in het voorjaar van 2008 nader geïnformeerd.

Aanpak uitgaansoverlast

Bij uitgaansoverlast kan het om tal van gedragingen gaan. Een voorbeeld van uitgaansoverlast is de zogeheten loop- en slooproutes waarbij cafébezoekers agressief gedrag vertonen en vernielingen aanrichten aan het straatmeubilair wanneer zij zich van en naar de uitgaansgelegenheden begeven. Onderstaande maatregelen dienen bij te dragen aan een sluitende aanpak van uitgaansoverlast, waarbij het zowel om maatregelen binnen als buiten de horecagelegenheid gaat.

13. Bestrijden van de negatieve gevolgen van alcohol

Jongeren drinken meer en vaker dan tien jaar geleden. Bovendien beginnen ze op jongere leeftijd met drinken. Het kabinet wil met maatregelen onder andere bereiken dat kinderen niet vóór hun 16de jaar daarmee beginnen. Gemeenten krijgen daarom meer bevoegdheden om alcoholmisbruik aan te pakken. Er komt een experimenteerbepaling in de Drank- en Horecawet (DHW) voor gemeenten om de leeftijdsgrens voor de verkoop van alcohol te verhogen naar 18 jaar. Gemeenten mogen verder beslissen dat jongeren onder een bepaalde leeftijd vanaf een bepaald tijdstip niet meer mogen worden toegelaten in cafés en discotheken. De gemeenten gaan in de toekomst zelf toezicht houden op de naleving van alle regels rond alcoholverkoop. Er komt een landelijke strafbaarstelling van bezit van alcohol van 16 jaar.

Hokken en keten, zoals schuurtjes en caravans, zijn gelegenheden waar jongeren bij elkaar komen en waar alcohol gedronken wordt. Naast gezondheidsrisico's als gevolg van het overmatig alcoholgebruik zijn hokken en keten vaak onveilig (zij voldoen vaak niet aan bouwen brandvoorschriften). Bij de meeste hokken en keten en in elk geval de commerciële is er sprake van illegale horeca. De Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) houdt toezicht op de DHW, maar gemeenten hebben ook een verantwoordelijkheid voor de aanpak van hokken en keten. Gezien de multidisciplinaire aard van het probleem bekijken de ministers van BZK en VWS begin 2008 daarom in samenwerking met andere departementen en de VNG welke knelpunten gemeenten in de praktijk ervaren bij het toepassen van het bestuurlijk instrumentarium. Ook wordt gezien of in het kader van de uitwerking van het Bestuursakkoord met de VNG nadere afspraken kunnen worden gemaakt over onder meer de aanpak van hokken en keten.

In het Bestuursakkoord Rijk - VNG is afgesproken dat de DHW dusdanig wordt aangepast dat het toezicht overgaat naar gemeenten. Gemeenten zijn bekend met de lokale problematiek, waardoor gemeentelijke toezichthouders vaker en gerichtere controles kunnen uitoefenen en alcoholgerelateerde overlast kunnen aanpakken. De verwachting is dat deze wetswijziging in 2010 in werking treedt. Vooruitlopend op deze wetswijziging is in januari 2008 in vijftien gemeenten de tweejarige pilot *Toezicht Drank- en Horecawet* van start gegaan. Het doel van deze pilot is gemeenten ervaring op te laten doen met het toezicht op de DHW. Inzicht in mogelijke knelpunten maakt een soepele overdracht van taken van de VWA na de wetswijziging mogelijk. In de pilot wordt speciale aandacht besteed aan een intensieve controle op de leeftijdsgrenzen door gemeenten.

Deze maatregelen zijn aangekondigd in de Hoofdpijnenbrief Alcoholbeleid, die de ministers van VWS, voor Jeugd en Gezin en van BZK op 20 november 2007 naar de Tweede Kamer hebben gestuurd³⁹.

³⁹ Alcoholbeleid; brief ministers VWS, J&G en BZK d.d. 20 november 2007 over de hoofdlijnen van het beleid ter voorkoming van schadelijk alcoholgebruik, TK 2007-2008, 27 565, nr. 35.

14. Geweld in en om de horeca voorkomen

Om agressie en geweld in het uitgaanscircuit te voorkomen, is de minister van BZK het project "Bar Veilig" gestart. Uit analyse is gebleken dat een effectieve preventieve aanpak zich moet richten op interventies gericht op zowel het individu als de uitgaansomgeving en het alcoholgebruik. Dit project draagt bij aan de preventie van overlast in en rond de horecagelegenheid.

Het project "Bar Veilig" richt zich op bovengenoemde drie factoren door:

1. Het trainen van horecapersoneel over technieken om agressie en ander probleemgedrag, zoals het veroorzaken van overlast, te managen en te voorkomen;
2. Een risicotaxatie-werkboek voor de bareigenaar;
3. Een brochure voor het personeel met de wettelijke regelingen rond alcohol en geweld en welke maatregelen er getroffen kunnen worden.

Sinds medio 2007 wordt het project in een aantal regio's uitgevoerd. Op grond van de ervaringen in deze regio's besluit de minister van BZK eind 2008 of het project breder wordt geïmplementeerd.

Licht tegen overlast in Almere

De gemeente Almere gaat samen met de plaatselijke politie en horecaondernemers overlast in uitgaansgebieden aanpakken door middel van verlichting. Bij opstootjes en andere incidenten kan de straatverlichting door de politie voluit worden aangezet. Het blijkt dat opstootjes meestal vanzelf oplossen als de betrokkenen plotseling vol in het licht komen te staan. Zodra cameratoezicht is gerealiseerd in het stadscentrum van Almere, kan de controlekamer de verlichting bedienen.

www.almere.nl

15. Uitgaansgeweld daadkrachtig aangepakt

Waar "Bar Veilig" zich vooral richt op preventie van uitgaansgeweld binnen en net buiten de horecagelegenheid, richt het project "Horeca preventieteams" zich vooral op preventie van uitgaansgeweld en -overlast buiten de horecagelegenheid. In het kader van dit project loopt tot medio 2008 een pilot in Doetinchem. De aanpak bestaat uit drie lagen:

1. Een team van twee jongerenwerkers loopt op uitgaansavonden rond om vroegtijdig overlast/agressie te signaleren. Zij staan daarbij in nauw contact met de politie;
2. Een horecateam van vier surveillerende nachtwachten, gediplomeerde beveiligers die het team van jongerenwerkers bijstaat wanneer nodig;
3. De 'achtervanger', een jongerenbegeleider, richt zich op het bewerkstelligen van een structurele verandering van het ongewenste gedrag van de overlast veroorzakende jongeren. De jongeren worden geconfronteerd met de gevolgen en gestimuleerd hun gedrag te veranderen. Ouders worden geïnformeerd door middel van een brief van de gemeente waar de jongeren woonachtig zijn. Hiermee wordt een sluitende aanpak gerealiseerd.

Wanneer deze interventies niet helpen en/of er sprake is van een criminele groep, dan volgt een repressieve aanpak door de politie. Wanneer na afloop van de pilot blijkt dat deze aanpak aanslaat, draagt de minister van BZK zorg voor een bredere verspreiding van de ervaringen onder gemeenten.

Aanpak horecaoverlast Vlaardingen

Vanwege aanhoudende overlast als gevolg van uitgaande jongeren is door de gemeente Vlaardingen, samen met andere partners, een samenhangend pakket aan maatregelen getroffen. De overlast vertaalde zich in diverse vormen, zoals het indrinken thuis, het overmatig alcoholgebruik in cafés en discotheken, herrie op straat en vernielingen aan auto's, straatmeubilair e.d. in de woonwijken die aan de looproute liggen van en naar de horecagelegenheden. In de APV is vastgelegd op welke openbare plaatsen de gemeente mag controleren op indrinkende jongeren. De politie ziet hier streng op toe. 's Nacht is de pakkans op de vaste looproutes vergroot. Er is tevens extra inzet van openbaar vervoer in de vorm van een speciale nachtbus tegen gereduceerd tarief. Op de prijs van het kaartje leggen gemeenten en plaatselijke horeca elk een euro bij. Prorail heeft geïnvesteerd in cameratoezicht met bewegingsdetectie bij een aantal spoorbomen die vaak het doelwit waren van vandalisme. In samenwerking met de particuliere beveiliging en politie wordt bij onraad direct actie ondernomen. Het aantal vernielingen is flink afgenomen. Indien een jongere op de bon wordt geslingerd krijgen de ouders binnen enkele dagen een brief van de burgemeester persoonlijk. Veel aangeschreven ouders spreken hun kinderen aan op hun gedrag. In het met de plaatselijke horeca gesloten horecaconvenant zijn afspraken gemaakt met de horecaondernemers over openingstijden, deurbelied, drugsverkoop en discriminatie. Wekelijks overlegt de burgemeester met de politie om te vernemen welke ondernemer in de fout is gegaan. In dat geval neemt hij na een hoorzitting in dezelfde week een beslissing over een strafmaatregel (waarschuwing, vervroegde sluiting of sluiting voor bepaalde tijd. Het lik op stukbeleid heeft de horeca overdonderd maar wordt nu gewaardeerd. De maatregelen liggen vast en het beleid wordt gewaardeerd.

De Handhavingskrant (ministerie van Justitie) van juli 2007.

16. Wapenbezit aan banden

Vanuit de overheid wordt bovendien met de lokale partijen (horeca, politie en OM) geïnvesteerd in een brede lokale aanpak van wapenbezit. De minister van Justitie laat daarvoor onder andere in 2008 een nulmeting uitvoeren naar de lokale samenwerking bij de (preventieve) aanpak van wapenbezit in de horeca. Daarnaast is eind 2007 een checklist voor de horeca beschikbaar gesteld, die is ontwikkeld op basis van best practices voor preventieve controle op wapenbezit in de horeca. Ook wordt momenteel door de minister van Justitie via een bewustwordingscampagne op TV en radio jongeren duidelijk gemaakt dat het dragen van een wapen een vals gevoel van veiligheid geeft.

17. Drugsgelateerde overlast teruggedrongen

De beschikbaarheid van softdrugs voor jongeren wordt minder gemakkelijk gemaakt. Gemeenten moeten daarom uiterlijk in 2011 een minimale afstand tussen scholen en coffeeshops als criterium vaststellen en toepassen. Inmiddels hanteren al 77% van de gemeenten een dergelijk criterium. Ten aanzien van dit criterium wordt geen gedoogbeleid gevoerd. Over de uitwerking van deze maatregel worden de eerste helft van 2008 met de VNG nadere afspraken gemaakt.

Ook krijgt de burgemeester meer mogelijkheden om bestuurlijk op te treden tegen overlast door drugshandel in lokalen die niet voor het publiek toegankelijk zijn, zoals woningen. Artikel 13b van de Opiumwet is hiervoor gewijzigd. Deze wetwijziging is 25 september 2007 door de Eerste Kamer aangenomen en op 1 november 2007 in werking getreden⁴⁰.

Gemeenten kunnen het instrument van de APV hanteren om overlastgevend gedrag dat samenhangt met drugs tegen te gaan. Dit krijgt een uitwerking in bijvoorbeeld samenscholingsverboden of een verbod op openbaar drugsgebruik. Dit verbod op het gebruik van drugs in het openbaar is vergelijkbaar met het verbod op hinderlijk drankgebruik. Het kabinet beziet samen met de VNG of dit via de model-APV op lokaal niveau nader ingevuld zou

⁴⁰ Staatsblad 2007, 355.

kunnen worden waarbij zal moeten worden voldaan aan de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit. Conform toezegging aan de Tweede Kamer tijdens het drugsdebat op 6 maart 2008 zal de minister van BZK samen met de VNG bezien of en hoe het blowverbod en de afstemming van de sluitingstijden van coffeeshops op de openingstijden van scholen nogmaals nadrukkelijk op het netvlies van gemeenten kan worden gebracht.

Om gemeenten met de toepassing van het nieuwe instrumentarium te helpen, zijn een voorbeeld-handhavingsarrangement en een stappenplan ontwikkeld die bij brief van 1 november 2007 aan alle gemeenten is verzonden. Daarnaast wordt het gebruik van dit instrument actief gevolgd door het bijhouden van het aantal sluitingen.

Met betrekking tot cannabisteelt wordt verder ingezet op een optimalisering van de integrale aanpak door gemeenten en regio's (de notitie "*Integrale aanpak hennepsteelt*" is hierbij het kader⁴¹), ook in relatie tot de aanpak van criminele netwerken achter de hennepsteelt. Daarnaast wordt nagegaan in hoeverre zich problemen voordoen bij de aanpak van de uithuisplaatsing van cannabiskwekers.

Gezien de positieve resultaten zal de heroïnebehandeling op medisch voorschrift - als laatste redmiddel voor de groep chronische heroïneverslaafden die geen baat hebben bij andere behandelingen - in de momenteel deelnemende steden worden gecontinueerd. De Tweede Kamer is daarover eind 2007 geïnformeerd⁴².

Aanpak overlast in de woon- of leefomgeving

Bij overlast in de woon- en leefomgeving gaat het vooral om overlast tussen buurtbewoners onderling, veelal als gevolg van botsende leefstijlen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om overlast van omwonenden, zoals van multiprobleemgezinnen of om overlast ten gevolge van illegale bewoning. Ook de overlast die burgers ervaren van dak- en thuislozen, zwervers en zorgmijders maakt hier deel van uit. Zij hebben veelal psychiatrische klachten en/of er is sprake van alcohol- en drugsverslaving.

18. Succesvolle interventie tegen woonoverlast

Om tegemoet te komen aan de wens van gemeenten en woningbouwcorporaties om meer mogelijkheden te krijgen om vroegtijdiger op te treden in geval van extreme woonoverlast worden verschillende interventiemechanismen geïnventariseerd. Deze inventarisatie spitst zich toe op de bestaande en innovatieve manieren van uiteenlopende aard, zoals ingrepen op basis van vrijwilligheid en drang, het achter de voordeur komen door middel van outreachende hulpverlening (bijvoorbeeld een gezinscoach), via de dreiging van het intrekken van de uitkering tot maatregelen op basis van dwang en dergelijke. De gemeente Nijmegen heeft een succesvolle werkwijze ontwikkeld die in deze inventarisatie wordt meegenomen.

De inventarisatie wordt in de eerste helft van 2008 uitgevoerd in opdracht van de ministers van BZK en Justitie. In de tweede helft van 2008 worden de best practices aangeboden aan de gemeenten.

⁴¹ Drugbeleid; Brief minister BZK d.d. 16 juni 2006 bij aanbieding notitie *Integrale aanpak hennepsteelt*, TK 2005-2006, 24 077, nr. 184.

⁴² Drugbeleid; brief minister VWS d.d. 26 november 2007 over verlenging convenantperiode heroïnebehandeling op medisch voorschrift, TK 2007-2008, 24 077, nr. 203. Drugbeleid; brief minister VWS d.d. 19 oktober 2007 met de meest recente stand van zaken voor wat betreft de uitbreiding van heroïnebehandeling op medisch voorschrift, TK 2007-2008, 24 077, nr. 198.

Integrale aanpak woonoverlast en intimidatie in Nijmegen

Samen met woningcorporaties, politie en het Meldpunt Bijzondere Zorg bindt de gemeente Nijmegen de strijd aan met intimidatie en extreme woonoverlast. Aanhoudende geluidsoverlast, allerlei vormen van asociaal gedrag, bedreigingen en intimidatie tussen burens, ruzies die op straat worden uitgevochten: het zijn allemaal uitingen van problematisch woongedrag. In 2005 zijn in Nijmegen zo'n dertig van dergelijke gevallen bekend geworden. In tenminste vier gevallen was er sprake van zeer extreme woonoverlast, waarbij de veiligheid of de gezondheid van omwonenden in het geding was.

Om dit tegen te gaan zijn goede afspraken tussen corporatie, politie en gemeente gemaakt. Woonoverlast en eventuele dreigende escalatie daarvan wordt daarin fasegewijs bestreden. De corporaties zijn verantwoordelijk voor een vroegtijdige signalering en een daarbij behorende preventieve aanpak. De Nijmeegse corporaties trekken hiervoor tot 2010 jaarlijks 100 duizend euro uit. Hiermee krijgt het Meldpunt Bijzondere Zorg van de GGD regio Nijmegen de mogelijkheden de woonconsulenten te adviseren en te ondersteunen. De GGD zorgt er tevens voor dat overlastgevers een passend zorgaanbod krijgen om huisuitzettingen te voorkomen. Als iemand desondanks toch zijn huis moet worden uitgezet, zorgt het meldpunt ervoor dat deze persoon een goede begeleiding krijgt als hij of zij toe is aan een tweede kans. Waar die vroegtijdige interventie niet helpt en de overlast problemen veroorzaakt voor de veiligheid of de gezondheid van omwonenden, wordt een gemeentelijke casemanager ingezet. Deze ondersteunt de burgemeester direct bij een repressieve aanpak. Alles wat wettelijk kan en mag wordt dan ingezet om de overlastgevers te laten inbinden. Daarmee wordt onomwonden duidelijk gemaakt dat normoverschrijdend gedrag uiteindelijk gesanctioneerd wordt. Na die repressieve aanpak wordt de zorg- en hulpverlening weer leidend, om nieuwe escalaties in de toekomst te voorkomen. De corporaties maken daarvoor heldere afspraken met deze huurders over gedragsnormen. Dat geldt ook in het geval overlastgevers op een nieuw woonadres een tweede kans krijgen.

www2.nijmegen.nl

19. Interventies zonder belemmeringen.

Verschillende gemeenten hebben met betrekking tot de inzet van interventieteams te maken met juridische belemmeringen, bijvoorbeeld op het terrein van binnentreding⁴³. Een succesvolle inzet van interventieteams is daardoor niet altijd mogelijk. De ministers van BZK en Justitie zullen met de VNG de bestaande juridische belemmeringen in kaart brengen en bezien welke eventuele maatregelen daaruit voortvloeien. Deze inventarisatie wordt de eerste helft van 2008 gestart.

20. Aanpak (overlast van) dak- en thuislozen sluitend

De G4 is in 2006 gestart met een Plan van aanpak maatschappelijke opvang. Het doel van dat plan is de leefsituatie van mensen die dakloos zijn (of dat dreigen te worden) te verbeteren en zodoende de vaak met hun gedrag gepaard gaande overlast en criminaliteit sterk te verminderen. Daartoe bevat het plan tal van instrumenten om binnen de bestaande mogelijkheden een effectief beleid te voeren. Een voorbeeld daarvan is de nieuwe voorziening "Duurzaam verblijf voor chronische verslaafden". Plaatsing in deze kliniek vindt plaats op basis van de mogelijkheden die de wet BOPZ biedt. In aanvulling daarop wordt de eerste helft van 2008 door de ministers van BZK, Justitie en VWS en de VNG (onder wie de G4) de wenselijkheid en mogelijkheid verkend om te komen tot aanvullend instrumentarium. Lokale ervaringen en bestaande APV-bepalingen, zoals bijvoorbeeld de gemeentelijke bedelverboden en bepalingen inzake hinderlijk gedrag en dergelijke en bestaande drang- en dwangtrajecten, gericht op de aanpak van deze problematiek, worden hierin meegenomen.

⁴³ Bijv. de uitspraak in kort geding: Pres. Rb Utrecht d.d. 25 mei 2007 over de interventieteams in Zeist, 228777/KG ZA 07-338 of het in november 2007 uitgebrachte rapport van de Gemeentelijke Ombudsman Rotterdam over de interventieteams in Rotterdam.

21. Gedwongen opname overlastgevende zorgmijders

Een groot deel van de extreme woonoverlast wordt veroorzaakt door mensen met een stoornis van de geestvermogens. De BOPZ kent de mogelijkheid deze overlastgevers ter observatie te doen opnemen. Dit draagt tevens bij aan een afname van de overlast.

Het doel van de BOPZ-maatregel is mensen die gedwongen worden opgenomen, wettelijk te beschermen. Deze observatiemachtiging is bedoeld om deze mensen, gedwongen ter observatie te kunnen opnemen in een psychiatrisch ziekenhuis om vast te stellen óf er inderdaad een geestesstoornis is en óf de betrokkene daardoor een gevaar voor zichzelf vormt en/of voor de omgeving. De observatiemachtiging is vanaf de inwerkingtreding per 1 januari 2006, gedurende twee jaar, tot 1 januari 2008 geëvalueerd. Het evaluatierapport over de doeltreffendheid en de effectiviteit van de observatiemachtiging is binnenkort klaar en zal op korte termijn naar de Tweede Kamer worden verstuurd. Naar aanleiding van het evaluatierapport zal de minister van VWS zich beraden over continuering dan wel beëindiging van de observatiemachtiging.

Project Woningtoewijzing met Zorg

De gemeente Utrecht is 1 januari 2006 gestart met een systeem van passende woningtoewijzing aan cliënten uit de GGZ, OGGZ, verslavingszorg, jeugdzorg, reclassering en maatschappelijke- of vrouwenopvang. Dit systeem is het Utrechtse antwoord op de groeiende groep mensen die langdurig zorg en begeleiding nodig blijft houden bij het wonen. Doel is dat er sprake is van maatwerk bij de woningtoewijzing en bij de begeleiding en nieuw is dat er gewerkt wordt met een huurcontract met bijbehorend zorgcontract. In vrijwel alle gevallen gaat het namelijk om een combinatie van zorg c.q. begeleiding en huisvesting. Ook is nieuw dat dak- en thuislozen weer gehuisvest worden als zij in staat zijn om zelfstandig te wonen. Wanneer dat (nog) niet het geval is, gaan zij naar andere (begeleid) woonvoorzieningen. Onderdeel van het nieuwe werken is bovendien het zogenoemde 'omklapcontract': de instelling huurt een woning voor de cliënt totdat deze in staat is echt zelfstandig te wonen. Als dit het geval is, krijgt de bewoner een eigen huurcontract.

www.utrecht.nl

22. Bijzondere woonvormen zonder overlast

De vestiging en het functioneren van instellingen/woonvormen voor bijzondere doelgroepen, zoals sociale pensions en opvang voor verslaafden roept bij omwonenden vaak veel weerstand op uit vrees voor overlast en de sociale veiligheid. Om helder zicht te krijgen op de overwegingen waarmee uit veiligheidsperspectief rekening moet worden gehouden, heeft het kamerlid Van der Staaij een motie ingediend⁴⁴. Om aan deze motie gehoor te geven, heeft de minister voor WWI in samenwerking met BZK, VWS, de Federatie Opvang, Aedes en de VNG een handreiking opgesteld. De handreiking gaat ondermeer in op:

- a. Richtlijnen voor het omgaan met weerstand en het creëren van draagvlak bij omwonenden;
- b. De vereisten van behoorlijkheid en zorgvuldigheid, waaraan het besluitvormingsproces bij het vestigen van bijzondere woonvormen moet voldoen;
- c. De overwegingen waarmee vanuit veiligheidsperspectief rekening moet worden gehouden.

Deze handreiking is begin 2008 gereed gekomen en aan de Tweede Kamer gezonden⁴⁵.

⁴⁴ Motie van het lid Van der Staaij c.s. d.d. 1 december 2005 inzake rekening houden met veiligheidsperspectief bij vestiging van instellingen/woonvormen voor bijzondere doelgroepen, TK 2005-2006, 30 300 VII, nr. 33.

⁴⁵ Brief minister voor WWI d.d. 28 januari 2008 ter aanbieding Handreiking huisvesting bijzondere doelgroepen "Iedereen onder dak", TK 2007-2008, 31 200 XVIII, nr. 50.

Laatste Kansbeleid

Het Laatste Kansbeleid vormt het sluitstuk in de aanpak van woonoverlast in Utrecht. Voor de overlastgever is dit de laatste kans om niet uit huis gezet te worden. Deelnemers aan het Laatste Kansbeleid raken hun oude huurcontract kwijt en krijgen daarvoor in de plaats een aangepast huurcontract met een zorg- en/of begeleidingscontract. De contractueel verplichte begeleiding duurt tenminste twee jaar. Het Laatste Kansbeleid heeft een dwingend karakter. Alleen de corporatie kan iemand aanmelden voor het Laatste Kansbeleid. Wanneer de bewoner niet of onvoldoende mee wil meewerken, volgt onherroepelijk huisuitzetting. Circa 85% van de deelnemers rondt het traject succesvol af.

www.utrecht.nl, www.portes.nl

Aanpak verloedering van de fysieke woon- en leefomgeving

Dit varieert van graffiti en vandalisme tot aan de aanwezigheid van verloederde panden als gevolg van onder andere overbewoning en huisjesmelkerij.

23. Onrechtmatige bewoning bestraft

De G4 vragen om aanvulling op het huidige wettelijke handhavinginstrumentarium om overtredingen op het vlak van onrechtmatige bewoning en huisjesmelkerij beter te kunnen aanpakken. In dat kader wordt in de Huisvestingswet, naast de last onder dwangsom (ontruimingsbevel), een bestuurlijke boete geïntroduceerd. Een hiertoe strekkend wetsvoorstel wordt in het voorjaar van 2008 ingediend bij de Tweede Kamer.

24. Aanval op zwerfafval

Drie partijen (VNO-NCW, VNG en het ministerie van VROM) hebben voor de periode 2007-2009 nieuwe afspraken voorbereid over de bestrijding van zwerfafval met de ambitie om Nederland in de komende drie jaar zichtbaar en meetbaar schoner te maken. Dit gebeurt via een extra impuls door bestaande en nieuwe acties en maatregelen op het gebied van preventie en innovatie, handhaving en slim en effectief opruimen. Doel van dit "*Impulsprogramma zwerfafval*" is het krachtig aansporen van het bedrijfsleven, gemeenten, de rijksoverheid en andere betrokkenen of belanghebbenden om zwerfafval gezamenlijk intensiever en efficiënter aan te pakken. Het programma wil het handelen van bedrijven en consumenten veranderen waardoor minder zwerfafval ontstaat. Daarbij moet het opruimen van zwerfafval meer effectief en efficiënt gebeuren en is het nodig de handhaving te intensiveren en te verbeteren.

In dit kader heeft het kabinet een "*Subsidieregeling aanpak zwerfafval*" ingesteld. Het kabinet stelt 16,4 miljoen euro beschikbaar om zwerfafval tegen te gaan. Gemeenten kunnen subsidie krijgen om beleid te maken. Ook is er geld voor organisaties die zwerfafval op een innovatieve manier aanpakken. Onder deze organisaties vallen ook wijkverenigingen. Bewoners kunnen op deze manier nauw betrokken worden bij het schoonhouden van de eigen buurt. Met de subsidieregeling zwerfafval wordt kennis opgedaan en informatie verzameld die van nut is voor een effectieve aanpak van zwerfafval in Nederland. De subsidieregeling loopt vanaf 2007 tot en met 2009.

25. Bedrijvenlocaties aantrekkelijker en veiliger

In het Beleidsprogramma van het kabinet is aangegeven dat het kabinet experimenten met bedrijfsgerichte gebiedsverbetering (BGV) wil realiseren om ondernemers te ondersteunen die gezamenlijk bij willen dragen aan een aantrekkelijker en veiliger bedrijvenlocatie. BGV maakt het voor ondernemers mogelijk om gezamenlijk te investeren in hun bedrijvenlocatie waarbij alle ondernemers meebetalen. Het in ontwikkeling zijnde wetsvoorstel "*Experimenten BGV-zones*"

maakt het mogelijk dat gemeenten op initiatief van (een meerderheid van) ondernemers in een gebied een heffing opleggen aan alle ondernemers om zo de door de ondernemers extra gewenste activiteiten te kunnen financieren. Het gaat om activiteiten die gericht zijn op leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of een ander medepubliek belang in de openbare ruimte van de BGV-zone, zoals bijvoorbeeld surveillance, camerabewaking, extra wegen of graffitiwrijving. BGV kan zodoende een bijdrage leveren aan het voorkomen c.q. terugdringen van overlast en verloedering. Het idee is dat ondernemers en gemeente afspraken maken over wie wat doet en wie waarin investeert. Het is dus tevens een instrument dat beoogt om de samenwerking tussen ondernemers onderling en tussen ondernemers en gemeente te verbeteren. De planning is erop gericht om het wetsvoorstel in april 2008 naar de Tweede Kamer te sturen. De wet kan dan naar verwachting in het eerste kwartaal van 2009 in werking treden.

Verloedering, overlast en onveiligheid gaan hand in hand. Uit onderzoek⁴⁶ is gebleken dat samenwerking tussen winkeliers onderling en samenwerking van winkeliers met gemeente en politie de veiligheid van een winkelgebied kan verbeteren. Om deze samenwerking te stimuleren is het inzetten van straatmanagers geadviseerd. Deze straatmanagers kunnen in verloederde en onveilige gebieden de organisatie van winkeliers stimuleren en publiek-private samenwerking helpen opzetten voor een *‘schoon, heel en veilig’* ondernemersklimaat. Door middel van onderzoek en pilots wordt in 2008 onderzocht op welke manier straatmanagers het beste ingezet kunnen worden voor met name kleinere winkeliers.

Maar om verloedering en overlast tegen te gaan en de veiligheid van winkelgebieden en bedrijventerreinen te verbeteren, is meer nodig dan samenwerking. De individuele ondernemers zullen een afweging moeten maken van hun risico's en de maatregelen die zij nemen om deze risico's te beperken. Het voornoemde onderzoek wees echter uit dat de kennis over veiligheidsrisico's en effectieve veiligheidsmaatregelen bij met name kleinere ondernemers laag is. Zij nemen daardoor vaak niet de nodige maatregelen of nemen maatregelen die weinig effectief zijn (bijvoorbeeld dure camera's zonder uitlezing of alarmopvolging). Daarom worden in 2008 gratis veiligheidsscans beschikbaar gesteld voor kleinere ondernemers, zodat zij beter zicht hebben op hun veiligheidsrisico's en mogelijkheden om deze risico's te beperken.

Het kabinet komt binnenkort met een voorstel voor maatregelen gericht op het verhogen van de veiligheid van kleine ondernemingen⁴⁷. Hierin worden de straatmanagers en veiligheidsscans meegenomen. Eind deze maand organiseert het kabinet een breed overleg met ondernemers en vertegenwoordigers van bedrijfsleven⁴⁸ en gemeenten om ook naar andere manieren te zoeken om de veiligheid van kleinere bedrijven te vergroten en tot een nadere uitwerking van het voorstel te komen.

26. Verloedering particuliere woningen tegen gegaan

Gemeenten ervaren dat in renovatiewijken na enige tijd wederom verval kan optreden in situaties waarin het woningbezit in particuliere handen is van meerdere kleine Verenigingen van Eigenaren (VvE's). Als gevolg van impasses in de besluitvorming blijft het noodzakelijk onderhoud (na enige tijd weer) achterwege. Dit zorgt voor een verloederd straatbeeld dat bijdraagt aan de onveiligheidsgevoelens van de buurtbewoners. Gemeenten zouden graag de impasses in de besluitvorming binnen de VvE's doorbreken en VvE's aanzetten tot adequate

⁴⁶ *Onderzoek Veiligheidsmaatregelen Kleine bedrijven in de detailhandel*, Deloitte, in opdracht van het ministerie van Economische Zaken, Den Haag, oktober 2007.

⁴⁷ *Amendement Ten Hoopen c.s. d.d. 16 oktober 2007 om te investeren in kleine ondernemingen en criminaliteitspreventie*, TK 2007-2008, 31 200 XIII, nr. 36.

⁴⁸ Onder andere VNO-NCW, MKB-Nederland, Platform Detailhandel, Raad Nederlandse Detailhandel en Koninklijk Horeca Nederland.

reservering voor en uitvoering van onderhoud. Momenteel wordt door de minister voor WWI en de minister van Justitie gewerkt aan een wetsvoorstel dat de positie van gemeenten richting VvE's versterkt. Gestreefd wordt naar indiening van het wetsvoorstel in het najaar van 2008 bij de Tweede Kamer.

27. Leegstand teruggedrongen

Vanuit gemeenten is te kennen gegeven dat zij momenteel niet goed op kunnen treden tegen het probleem van langdurige leegstand van panden van particuliere eigenaren. De Nederlandse wetgeving biedt al diverse mogelijkheden te bieden voor gemeenten om leegstand van woonruimte te bestrijden, zoals de mogelijkheid om het melden van leegstand te verplichten, de mogelijkheid tot het vorderen van het gebruik als woonruimte van leegstaande woningen of gebouwen op grond van de Huisvestingswet en de mogelijkheid tot het verstrekken van vergunningen voor tijdelijke verhuur op grond van de Leegstandwet. De maximale termijn voor tijdelijke verhuur van woonruimte op grond van de Leegstandwet is recent uitgebreid van 3 tot 5 jaar. Dit instrumentarium is mogelijk op gemeentelijk niveau onvoldoende bekend. De minister voor WWI zal dit instrumentarium actief onder de aandacht brengen van gemeenten. Hiermee wordt in 2008 gestart. Verder doen de minister voor WWI en de staatssecretaris van EZ in 2008 nader onderzoek naar de oorzaken van leegstand en mogelijke oplossingsrichtingen.

Leegstand van kantoren en winkelruimte komt daarnaast ook behoorlijk vaak voor en draagt soms bij aan verpaupering en het teruglopen van de leefbaarheid. Dit onderwerp wordt meegenomen in een initiatiefwetsvoorstel dat vanuit de Tweede Kamer in voorbereiding is, in combinatie met een algeheel kraakverbod.

28. Verloederde panden weer in gebruik

Gemeenten geven aan dat de Wet Victor (art. 16a Woningwet) in de praktijk niet goed werkt. Deze wet stelt de gemeente in staat het beheer van een pand dat door de burgemeester gesloten is, bijvoorbeeld op basis van de wet Victoria (art. 174a Gemeentewet), over te nemen c.q. over te dragen en eventueel te onteigenen als er geen verbetering optreedt. Dit zijn nuttige instrumenten voor gemeenten in het kader van het bevorderen van de leefbaarheid en het tegengaan van onder andere woonoverlast en overlast als gevolg van prostitutie en drugshandel. Zoals blijkt uit signalen van gemeenten kan deze bevoegdheid echter niet adequaat worden toegepast. Om een preciezer beeld te krijgen van de knelpunten is meer onderzoek nodig. De minister van WWI zal daartoe samen met de VROM-inspectie een onderzoek starten naar de bekendheid en de effectiviteit van het instrument Wet Victor/Victoria. Dit onderzoek is in 2008 gereed. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek worden de knelpunten aangepakt.

29. Graffiti genoteerd

Volgens experts uit de handhavingpraktijk⁴⁹ is een relatief kleine groep graffitispuuters verantwoordelijk voor een groot deel van de totale hoeveelheid aangebrachte graffiti. Dit leidt tot een verloederde omgeving. De opsporingsgegevens worden weliswaar lokaal of regionaal opgeslagen, maar worden niet of nauwelijks uitgewisseld, terwijl de daders door het gehele land actief zijn. Met een centraal registratiesysteem ontstaat zicht op de daders en de locaties waar zij actief zijn. Dit ondersteunt de opsporing en vervolging: het betrappen op heterdaad wordt hiermee makkelijker, omdat de opsporing gerichter plaats kan vinden. De regiopolitie Haaglanden en de Dienst Spoorwegpolitie van het KLPD werken al (regionaal) met registratiesystemen en de ervaringen zijn positief. Zo is in de regio Haaglanden het ophelderingspercentage 15% en wordt in ongeveer 80% van de opgeloste zaken ook de

⁴⁹ Kwaliteit leefomgeving: Best practices, Handhaven op Niveau, 2005

schade op de dader verhaald. De ervaring is dat die aanpak van graffiti tevens heeft geleid tot minder vernielingen en verloedering. De minister van BZK beziet daarom de verschillende bestaande registratiesystemen. Het streven is om in 2008 een centraal registratiesysteem tot stand te hebben gebracht.

30. Graffitipuiter krijgt de rekening

De schade aan bouwwerken als gevolg van graffiti is aanzienlijk. Indirecte kosten als gevolg van graffiti worden bij het schadeverhaal op de dader vaak niet meegenomen. De reële kosten zijn vaak veel hoger dan het op de dader verhaalde bedrag. Er is behoefte aan een berekeningssystematiek voor het verhalen van de kosten op de dader⁵⁰, zoals wordt gehanteerd door het Gemeentevervoerbedrijf Amsterdam of de gemeente Groningen. Een standaard berekeningssystematiek maakt het mogelijk om, rekening houdend met specifieke omstandigheden, een normbedrag voor de schade als gevolg van graffiti vast te stellen. Ook gaat hier een preventieve werking van uit. Naar voorbeeld van de Amsterdamse en Groningse berekeningssystematiek zal de minister van BZK in 2008 een landelijke berekeningssystematiek laten opstellen. Deze zal in 2009 via het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) breed worden gecommuniceerd.

Purmerend graffiti vrij!

Graffiti geeft veel mensen een onveilig gevoel. Omgevingen met veel graffiti vermijden zij liever. Het consequent verwijderen van graffiti geeft een veiliger gevoel én bevordert een leefbare (binnen-)stad.

Een van de opvallendste maatregelen in de aanpak van graffiti in Purmerend is het binnen 24 uur verwijderen van racistische teksten. Ook is belangrijk dat het hier niet gaat om een eenmalig project. Het is een structurele aanpak met een eigen fonds waaruit de kosten worden betaald. Daardoor is Purmerend over een lange periode verzekerd van een vrijwel graffiti-vrij stadsbeeld. `Geregistreerde' graffitiartisten mogen - in overleg - op twee locaties hun kunsten vertonen, plaatsing van een `graffitimuur' wordt onderzocht.

Al vanaf 2002 zet de werkgroep Proper Purmerend zich in om de stad graffiti-vrij te maken én te houden samen met de gemeente Purmerend, de politie Zaanstreek/Waterland, het OM, Purmerendse Centrum Ondernemers, bewoners, vastgoedeigenaren, Stichting Purmerend 2000 Plus en andere instellingen.

Op 19 december 2006 hebben de wethouder, de manager leidingmanagement noordwest van de KPN en manager preventieve maintenance van kabelexploitant UPC het convenant 'Purmerend Graffiti Vrij!' ondertekend. Deze mijlpaal draagt bij aan een schone stad en dus aan een aangename leefomgeving.

www.gemeente.purmerend.nl

31. Vat op vandalisme

Tijdens de begrotingsbehandeling van het ministerie van BZK op 28 en 29 november 2007, heeft de PvdA een strijdplan vandalisme, getiteld "*Vat op Vandalisme*", gepresenteerd. Kernpunten van dit actieplan zijn:

- a. Vandalen worden verplicht om de eigen schade te herstellen in plaats van halt of taakstraf;
- b. Kleine zelfstandigen en particulieren krijgen de schade van vandalisme direct vergoed door de gemeente. De gemeente verhaalt de kosten via de vandaal of diens ouders;
- c. In elke regio moeten vandalen eenduidig worden gestraft;
- d. Veroorzaakte schade moet altijd op vandalen of ouders worden verhaald;
- e. Een groep moet als collectief gestraft en aansprakelijk worden gesteld;
- f. Beeldmateriaal op internet zetten en oproepen of aanzetten tot vandalisme is strafbaar en moet worden vervolgd;
- g. Vergroten pakkans door initiatieven als SMS-alert en Burgernet;

⁵⁰ Kwaliteit leefomgeving: Best practices, Handhaven op Niveau, 2005

- h. Uitreiking pamflet vandalisme aan scholieren zodat zij weten welke gedragingen ongewenst zijn en welke boetes er staan op overtredingen.

De minister van BZK heeft tijdens die begrotingsbehandeling toegezegd dit plan te betrekken bij de uitwerking van dit actieplan. In het kader van de aanpak van daders van vandalisme wordt in 2008 onder andere door de ministers van BZK en Justitie bezien hoe zij op dit moment worden aangepakt en in hoeverre de schade wordt verhaald op deze daders van vandalisme of hun ouders en wat daarbij de rol van gemeenten in deze kan zijn. Uitgangspunt daarbij is te bezien of dit efficiënter en effectiever kan. Verder zal ook in samenwerking met het ministerie van OCW en de VNG een pamflet worden opgesteld voor gemeenten om te verspreiden onder onder andere bij scholieren zodat zij weten welke gedragingen ongewenst zijn en welke boetes er staan op overtredingen. De maatregel ten aanzien van SMS-alert en Burgernet is opgenomen in maatregel 49.

32. Intensievere handhaving APV-overtredingen

Gemeenten kunnen op basis van twee verschillende instrumenten overlast in de openbare ruimte in het kader van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) handhaven.

Met de Wet bestuurlijke boete overlast in de openbare ruimte⁵¹ hebben gemeenten een extra instrument in handen bij de handhaving van overlast in de openbare ruimte. Deze wet geeft gemeenten de mogelijkheid om bestuurlijke boetes in het kader van de APV uit te schrijven voor veel voorkomende en overlastveroorzakende overtredingen. Het wetsvoorstel is op 18 december 2007 door de Eerste Kamer aangenomen. De verwachting is dat de wet in het derde kwartaal van 2008 van kracht wordt. De AMvB wordt februari 2008 ter consultatie voorgelegd aan onder andere de VNG en het korpsbeheerdersberaad. De Raad van State brengt over de AMvB advies uit.

De Bestuurlijke strafbeschikking is een onderdeel van de Wet OM-afdoening die op 4 juli 2006 is aangenomen door de Eerste Kamer⁵² en die vanaf begin 2008 gefaseerd wordt ingevoerd. Voor onder meer gemeenten, provincies en waterschappen treedt de bestuurlijke strafbeschikking in 2009 gefaseerd in werking. Voor de buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's) van gemeenten is dit een nieuw, strafrechtelijk instrument voor de handhaving van overlastfeiten uit de APV en de Afvalstoffenverordening. In het kader van de implementatie van zowel de bestuurlijke boete als de bestuurlijke strafbeschikking worden onder andere voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd⁵³.

33. Ondersteuning decentrale overheden bij de handhaving

Het Servicecentrum Handhaving van het ministerie van Justitie gaat decentrale overheden bij handhavend optreden ondersteunen met kennis en expertise. Dit gebeurt via kennisontwikkeling, faciliteren van kennisuitwisseling en het signaleren van gewenste ontwikkelingen in de praktijk, zodat een betere aansluiting tussen praktijk en beleid ontstaat. De activiteiten zullen in het najaar van 2007 met behulp van een dossier overlast en verloedering op de website www.servicecentrumhandhaving.nl worden gestart.

Daarnaast ontwikkelt het programma Handhaven met Effect samen met decentrale overheden standaard Tafel van 11-analyses. Dit zijn gedragsanalyses waarmee de wetgever, beleidsmaker en handhaver zich een beeld kan vormen van de naleving- en

⁵¹ Staatsblad 2008, 44.

⁵² Staatsblad 2006, 330.

⁵³ Zie voor meer informatie over de activiteiten in het kader van de implementatie van de bestuurlijke strafbeschikking: www.bestuurlijkestrafbeschikking.nl.

overtredingmotieven van een bepaalde regeling door een bepaalde doelgroep. Op basis van standaard T11-analyses kunnen decentrale overheden gericht hun handhavingsbeleid inrichten om de naleving te bevorderen en overlast en verloedering tegen te gaan.

34. BOA's beter herkenbaar

Herkenbare handhavers kunnen een preventieve werking hebben. Dit is ook van belang met het oog op de komst van de bestuurlijke boete/strafbeschikking. De toezichthouders en handhavers die complementair aan de politie werken worden met een insigne beter herkenbaar. De BOA handhaaft complementair aan de politie daar waar de politie onvoldoende expertise heeft, dan wel waar de politie niet aan toe komt omdat het geen politie kerntaak betreft. Daartoe verleent Justitie beperkte opsporingsbevoegdheden aan de BOA's. Het BOA-insigne is vanaf begin 2008 door Justitie ingevoerd.

SPOOR II VERSTERKING VAN DE LOKALE SAMENWERKING

35. Gemeente als regisseur veiligheid wettelijk verankerd

De regierol van gemeenten op het gebied van het gemeentelijk veiligheidsbeleid wordt in 2008 wettelijk verankerd. Voorgesteld wordt dat tenminste één maal in de vier jaar de gemeente een veiligheidsbeleidsplan moet opstellen op grond van een analyse van de lokale veiligheidssituatie en de te verwachten ontwikkelingen in de eerstvolgende vier jaar. Door analyse en planvorming zal de overlast en verloedering beter kunnen worden bestreden. Een hiertoe strekkend wetsvoorstel zal rond de zomer van 2008 naar de Tweede Kamer worden gezonden. Inwerkingtreding is voorzien in 2009.

36. Veiligheidshuis wordt landelijk dekkend en samenwerking wordt geregeld

In de grotere steden komen Veiligheidshuizen waarin gemeenten, jeugd- en zorginstellingen, politie en justitieorganisaties samenwerken in de aanpak van onder andere criminaliteit en overlast, maar bijvoorbeeld ook in de aanpak van huiselijk geweld. Preventie, repressie en nazorg worden hierin effectief op elkaar afgestemd. In meer dan 20 gemeenten bestaan al Veiligheidshuizen (of een vergelijkbare werkwijze), bijvoorbeeld in Amsterdam (ketenunits), Utrecht en Tilburg waar vertegenwoordigers van verschillende justitie- en gemeentelijke organisaties samenwerken. Binnen deze Veiligheidshuizen worden gezamenlijk criminaliteitsproblemen aangepakt door middel van een integrale persoonsgerichte en/of gebiedsgerichte aanpak. Hier worden de acties van veiligheidspartners gecoördineerd onder meer ten aanzien van de aanpak van risicogroepen, de strafrechtelijke aanpak van jeugdigen en veelplegers en de nazorgtrajecten. Met name op de verbinding tussen de strafrechtelijke aanpak en de preventieve en bestuurlijke aanpak zal de komende jaren geïnvesteerd worden. Uiterlijk in 2009 is sprake van een landelijk dekkend systeem van Veiligheidshuizen.

De ministers voor Jeugd en Gezin, van Justitie, van BZK en van OCW bevorderen dat er een goede aansluiting is tussen de nieuw op te richten Centra voor Jeugd en Gezin, de Veiligheidshuizen en de Zorg- en Adviesteams, zodat ook preventief kan worden opgetreden. Het OM is procesverantwoordelijke voor de gang van zaken in de (jeugd)strafrechtsketen. De gemeenten worden gestimuleerd om zowel binnen als buiten de veiligheidshuizen hun regisserende rol op te pakken. Ze dienen daarbij ook verbindingen te leggen met andere gemeentelijke taken, zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), en zorginstellingen om zo versnippering te voorkomen. Versnippering tussen veiligheidsbeleid en het jeugdbeleid dient immers voorkomen te worden.

37. Gemeenten hebben politie-inzet inzichtelijk

Uit het onderzoek naar horizontale sturingsrelaties⁵⁴ kwam naar voren dat gemeenten moeite hebben met het expliciteren van de volgens hen noodzakelijke politie-inzet. Om als gemeente de benodigde capaciteit binnen de regio te benoemen (hier betreft het dus de verdeling tussen de gemeenten) is het eveneens nodig goed inzicht te hebben in de veiligheidsproblematiek. Ten behoeve van het expliciteren van de volgens de gemeente benodigde politie-inzet op lokaal niveau wordt gewerkt aan een instrument dat gemeenten ondersteunt bij het komen tot een effectieve aanpak van problemen, waarbij inzichtelijk wordt gemaakt welke inzet van welke lokale partij noodzakelijk is (de zogenaamde Veiligheidsplanner). Dit instrument is in het eerste kwartaal van 2008 gereed en wordt aan alle gemeenten beschikbaar gesteld.

Samen met gemeenten en de politie ontwikkelen de ministers van BZK, Justitie en het CBS daarnaast een gezaghebbende integrale Veiligheidsmonitor, die informatie zal opleveren over de veiligheidssituatie op landelijk, regionaal en gemeentelijk niveau, alsmede over de perceptie van burgers over het functioneren van politie en gemeenten. Deze Veiligheidsmonitor, die voor het eerst in 2008 uitgevoerd wordt, vormt tevens een instrument voor benchmarking en aggregatie van informatie. Wanneer gemeenten hieraan meedoen, kunnen zij op het door hen gewenste niveau (gemeente, wijk, buurt) informatie laten verzamelen over subjectieve veiligheid en het functioneren van politie en gemeenten. Deze informatie levert een bijdrage aan de ontwikkeling en bijsturing van lokaal veiligheidsbeleid, waaronder dus ook de inzet van de politie.

38. Veiligheidsbeleid transparant

Om de transparantie tussen de veiligheidspartners op het terrein van veiligheid, waaronder de aanpak van overlast en verloedering te vergroten, ontwikkelt de VNG begin 2008 een benchmark veiligheid. Doel is voornamelijk het verbeteren van de kwaliteit van het veiligheidsbeleid van gemeenten en daarmee ook de aanpak van onder andere deze problematiek. Hierdoor krijgen gemeenten niet alleen beter inzicht in hun eigen prestaties, maar ook in die van hun collega-gemeenten. Onderlinge vergelijking tussen gemeenten is hierdoor beter mogelijk. Vanaf medio 2008 wordt de benchmark landelijk uitgerold. Daarnaast bezien BZK en de VNG medio 2009 in hoeverre de doelstelling ten aanzien van wederzijdse transparantie bereikt is en/of aanvullend beleid noodzakelijk is.

39. Uitvoeren intergemeentelijke audits veiligheidsbeleid

In aanvulling op maatregel 38 vinden in een aantal regio's intergemeentelijke audits plaats. Gemeenten bekijken en beoordelen elkaars veiligheidsbeleid in dit kader. Dit geeft gemeenten de mogelijkheid om van elkaar te leren en inzicht te krijgen in andere wijzen van aanpak, onder andere voor wat betreft de aanpak van overlast en verloedering. Jaarlijks worden in een aantal regio's intergemeentelijke audits gehouden. Er wordt naar gestreefd dat in 2008 in een viertal regio's audits gehouden worden.

40. Pilots over gezamenlijke afspraken tussen Rijk en gemeenten van start en uitgevoerd

In 2007 is door de minister van BZK in een aantal pilots gestart met het maken van wederzijdse afspraken tussen Rijk en gemeenten over de in de betreffende gemeente(n) spelende overlastvraagstukken en andere specifieke thema's, die in de regio relevant bleken. Zo zijn er bijvoorbeeld met de regio's IJsselland en de Westfriese gemeenten in de regio Noord-Holland-Noord afspraken gemaakt over de aanpak van jeugd en alcohol. De VNG en de minister van BZK trekken vanaf 2007 gezamenlijk op bij het maken van deze wederzijdse afspraken veiligheid in meerdere regio's en bij de uitvoering van de gemaakte afspraken binnen die pilots.

⁵⁴ Zie voetnoot 3.

Daarnaast maken de VNG en de minister van BZK in 2008 afspraken over het vervolg, afhankelijk van - en op basis van - een gezamenlijke evaluatie. De procesevaluatie is de eerste helft van 2008 beschikbaar.

41. Gemeenten ondersteund bij uitvoering

In het Bestuursakkoord is afgesproken dat de VNG en de minister van BZK in de eerste helft van 2008 vaststellen welke additionele ondersteuning gemeenten geboden moet worden om de kwaliteit en de uitvoering van het lokaal veiligheidsbeleid te verbeteren. De aanpak van overlast en verloedering is hierin een belangrijk thema. Het ondersteuningsprogramma wordt in 2008 vastgesteld.

42. Verdere professionalisering van samenwerking in de handhaving

Het professionaliseringsprogramma Handhaven met Effect van de minister van Justitie komt in 2008 op basis van onderzoek met aanbevelingen om de samenwerking op decentraal niveau kansrijk te maken. Hiertoe is een inventarisatie uitgevoerd op verschillende beleidsterreinen waaruit onder meer blijkt dat culturele verschillen tussen organisaties de nodige aandacht vergen. Vanuit Handhaven met Effect en het Servicecentrum Handhaving van de minister van Justitie wordt in april 2008 een checklist voor samenwerking beschikbaar gesteld en in het najaar van 2008 een bewustwordingsinstrument.

43. Overlast zuiver geregistreerd

Overlast wordt gemeten aan de hand van het aantal meldingen. Als iemand 36 keer belt om overlast aan te geven zijn dat 36 meldingen, ook al gaat het om steeds hetzelfde probleem. Deze methode van meten is niet zuiver. Om gemeenten te ondersteunen in hun registratie ten behoeve van de reductie van overlast, ontwikkelt de minister van BZK in de eerste helft van 2008 in samenwerking met de VNG een voorstel voor een systeem dat de overlastmeldingen zuiverder weergeeft. Het streven is dit systeem eind 2008 gereed te hebben.

44. Blauw in de wijk versterkt

De politie zet in de periode tot eind 2010 500 extra wijkagenten in in buurten en wijken met veel overlast. De verdeling van de extra wijkagenten over de regio's gaat volgens het reguliere budgetverdeelsysteem in de vorm van een bijzondere bijdrage. De uitbreiding van wijkagenten vindt het eerst plaats in de wijken met de grootste problemen. Het is aan het regionaal college, op voordracht van de regionale driehoek, om te bepalen welke wijken dat in de regio zijn. Met de korpsen is afgesproken dat hierbij specifieke aandacht wordt besteed aan de 40 WWI-wijken.

45. Extra inzet in de kracht wijken

Het Rijk heeft de 18 gemeenten in het kader van de wijkeraanpak "Actieplan Krachtwijken"⁵⁵ gevraagd concrete ambities en maatregelen te formuleren voor het verbeteren van de veiligheid in de 40 aandachtswijken. Voor het verbeteren van de veiligheid in de wijken bestaat een duidelijke relatie met de in het Beleidsprogramma van het kabinet geformuleerde ambitie om in 2010 25% minder criminaliteit en overlast ten opzichte van 2002 te realiseren en de afspraken die in dat verband over de aanpak van wijkveiligheid in het Bestuursakkoord met de VNG hierover zijn gemaakt. Het kabinet sluit in de eerste helft van 2008 met alle 18 gemeenten, waarin de 40 geselecteerde wijken zich bevinden, een charter met wederzijdse afspraken over de inzet in de wijken. De eerste charters tussen Rijk en gemeenten zijn inmiddels getekend. In de charters worden ook ambities en concrete acties opgenomen om overlast en verloedering in de aandachtswijken tegen te gaan. Rijk en gemeenten bekijken in de aanloop naar de charters

⁵⁵ Zie voetnoot 12.

welke bijdrage zij aan de landelijke doelstelling (25% reductie van criminaliteit en overlast) in de betreffende wijken leveren en wat er voor nodig is om deze ambitie te realiseren.

46. Privacy blootgelegd

De uitwisseling van persoonsgegevens wordt door sommige veiligheidspartners ook bij de bestrijding van overlast en verloedering als obstakel genoemd. Voor gegronde beslissingen over de intensiteit van de aanpak in de jeugdketen en/of bestuurlijke en justitiële beslissingen over de toepassing van dwang is een volledig “dossier” nodig dat tijdig beschikbaar is. De benodigde informatie daarvoor wordt echter lang niet altijd doelgericht verzameld en (tijdig) gedeeld. Het knelpunt heeft vooral betrekking op de beleving welke informatie wel of niet mag worden uitgewisseld. Op basis van de bestaande wetgeving is al veel mogelijk. Voor zover er geen formele belemmeringen bestaan is het aan de gemeenten in hun regierol om partijen op dit punt aan te spreken en zo nodig tot actie te dwingen. Daarbij is ook de kwaliteit van de informatie aandachtspunt.

Naar aanleiding van bijeenkomsten met het veld en deskundigen is wel een aantal acties geformuleerd. Verkend wordt of het mogelijk is om op landelijk niveau intentieverklaringen rondom uitwisseling van persoonsgegevens te tekenen tussen betrokken instanties als koepels van zorgverenigingen en woningbouwcorporaties. Hiermee geven deze een signaal af aan de decentraal werkende instellingen. Die verkenning is de eerste helft van 2008 gereed.

Ook ontwikkelen de ministers van BZK en Justitie samen met de Helpdesk Privacy Jeugd en Gezin en het Servicecentrum Handhaving van het ministerie van Justitie een *kaderconvenant*: één convenant per gemeente waarin afspraken over gegevensuitwisseling worden vastgelegd. Het is de bedoeling om een algemeen kader te maken dat ingevuld kan worden met ‘modules’ per doel, onderwerp en partner van gegevensuitwisseling. In de eerste helft van 2008 moet dit kaderconvenant gereed zijn.

Verder is het materiaal dat al is ontwikkeld is op het terrein van informatie-uitwisseling in een overzicht geplaatst. Het overzicht is eind 2007 online beschikbaar gekomen⁵⁶ en wordt voortdurend actueel gehouden. De Helpdesk blijft kennis en voorbeelden beschikbaar stellen, bijvoorbeeld in de vorm van modelprotocollen. Enkele producten zoals een modelconvenant veelplegers en een modelconvenant justitieel casusoverleg zijn overigens reeds beschikbaar.

De minister van Justitie inventariseert verder samen met de bevoegde autoriteiten (OM, ZM en de Raad voor de Kinderbescherming) welke verbeteringen in de informatievoorziening nog nodig zijn om – waar dat nodig is – ingrijpende beslissingen door de rechter te kunnen funderen. De verbetervoorstellen zijn voor de zomer 2008 gereed.

Door de minister voor Jeugd en Gezin wordt een landelijke Verwijsindex Risicjongeren wettelijk geregeld. Gemeenten worden verplicht hierop aan te sluiten. Tevens wordt geregeld dat er een wettelijk meldrecht komt voor professionals. Het wetsvoorstel is in februari 2008 in consultatie gegaan⁵⁷.

Ook onderzoekt de minister voor Jeugd en Gezin de mogelijkheid van uitwisseling van gegevens tussen de Jeugdgezondheidszorg en andere partijen in de jeugdketen, zodat professionals die met hetzelfde kind bezig zijn, van elkaar weten wat er gebeurt. Deze haalbaarheidsstudie is medio 2008 gereed.

⁵⁶ Via de helpdesk Privacy Jeugd en Gezin (www.justitie.nl) en de website www.projectveiligemeenten.nl

⁵⁷ Zie ook maatregel 2.

Tot slot zal de door de ministers van BZK en Justitie ingestelde commissie Veiligheid en persoonlijke levenssfeer (commissie Brouwer) in het najaar 2008 adviseren over regulering van, voorlichting over en werkwijzen rond de omgang met persoonsgegevens zodat deze de veiligheid van personen bevorderen. Daar waar wet- en regelgeving moeten worden aangepast, zal de commissie voorstellen doen. Daartoe zal de commissie een aantal concrete cases ter hand nemen in het domein van zorg, welzijn, onderwijs en sociale veiligheid.

SPOOR III VERSTERKING ZELFOPLOSSEND VERMOGEN VAN BURGERS

Respect!

De aanpak van overlast en verloedering hangt nauw samen met respect voor elkaar en de omgeving. Vandalisme, agressie, geluidsoverlast, straatvuil: het zijn voorbeelden van ongewenst gedrag. Mensen spreken elkaar steeds minder aan op dit gedrag en houden weinig rekening met belangen van anderen. Dit gedrag kan niet alleen leiden tot overlast en verloedering, maar uiteindelijk ook tot (ernstiger) vormen van agressie en geweld.

Wanneer burens elkaar kennen en weten wat hen bezig houdt, bestaat er meer begrip voor elkaars gedrag. Situaties worden minder snel als overlast ervaren en waar toch irritatie ontstaat, spreekt men elkaar eerder en op respectvolle wijze op aan. Door bewoners te laten participeren en zelf initiatieven voor meer binding en betrokkenheid in de buurt te laten ondernemen, krijgen bewoners daadwerkelijk meer grip op de ontwikkelingen in hun directe leefomgeving. Te denken valt bijvoorbeeld aan initiatieven als straatcoaches, buurtvaders en buurtwachten. Die zijn cruciaal voor het vergroten van het veiligheidsgevoel van bewoners. Deze initiatieven wil het kabinet verder stimuleren.

Een goede buur...

Wie met zijn burens goed kan opschieten, voelt zich thuis in zijn straat. Het is altijd prettig als je elkaar als burens kent en op elkaar kunt rekenen als dat nodig is. Het Rotterdamse initiatief "Opzoomer Mee" helpt bij het organiseren van straatactiviteiten zoals een straatdiner, spelletjesdag of goede burendag. Burens ontmoeten elkaar, leren elkaar beter kennen en dragen zo bij aan een leefbare en veilige straat.

"Iedereen die naar ons straatdiner kwam, moest een gerecht uit eigen cultuur meebrengen. Sindsdien praat de Nederlandse bewoner niet alleen met zijn Nederlandse buurman, maar ook met zijn Marokkaanse bovenburens."

Opzoomeren verwijst naar de Opzoomerstraat in de wijk Het Nieuwe Westen van Rotterdam. In 1989 voelden bewoners zich in deze straat in de steek gelaten door de instanties (vooral gemeente). Drugsoverlast, slechte verlichting, vervuiling en gebrek aan sociale structuur waren de voedingsbodem waardoor bewoners zeiden: "We doen het zelf". Deze straat is binnen Rotterdam en ver daarbuiten een voorbeeld geworden.

www.opzoomeren.nl

Gerichte maatregelen, zoals buurtbemiddeling en gedragscodes, bevorderen een respectvolle omgang van mensen onderling en van fatsoen in het maatschappelijke verkeer. Zowel gedragscodes als buurt- en leerlingbemiddeling hebben een positief effect op de naleving van normen, waardoor minder handhaving nodig is. Het CCV biedt ondersteuning bij zowel het opstellen van gedragscodes als bij het bevorderen van buurtbemiddeling (www.hetccv.nl).

47. Meer gedragscodes

Een gedragscode is een praktische maatregel waarbij mensen, onder begeleiding van een professional, afspraken met elkaar maken over gewenst en ongewenst gedrag. Daarnaast wordt vastgelegd hoe om te gaan met iemand die zich niet aan deze afspraken houdt. Een gedragscode helpt om een cultuur van anonimiteit en afzijdigheid om te buigen in een veilig en prettig leefklimaat. Hierbij is vooral het proces van de totstandkoming belangrijk, waarbij het gaat om een discussie over waarden, normen, omgangsvormen en grenzen. Het opstellen van een gedragscode kan ook een bijdrage leveren aan de bevordering van integratie en actief burgerschap, het terugdringen van overlast en het bespreekbaar maken van conflicten. De minister van Justitie ondersteunt initiatieven van scholen, sportverenigingen en werkgevers om respect te bevorderen met gedragscodes.

In 2008 worden projecten met gedragscodes gestart op scholen en in buurten. Codename Future voert in opdracht van de minister van Justitie in 2008 vijf pilots uit met gedragscodes op school. Eind 2008 zijn de resultaten hiervan bekend. Daarnaast wordt vanaf 2008 ingezet op de aanpak van risicofactoren voor geweld (alcohol, wapenbezit en geweldsbeelden in de media).

48. Inzet buurtbemiddeling en leerlingbemiddeling moet omhoog

Buurtbemiddeling en bemiddeling op scholen dragen bij aan de veiligheid in de omgeving mits het onderdeel vormt van een algemene aanpak om welzijn, leefbaarheid en veiligheid in de buurt en op scholen te vergroten. Buurtbemiddeling is niet alleen bedoeld voor de aanpak van conflicten tussen buurtbewoners, maar zou ook in de buurt breder kunnen worden ingezet. Het aantal gemeenten met buurtbemiddeling wordt in deze kabinetsperiode verdubbeld (van 70 naar 150).

Buurtbemiddeling is het bemiddelen in conflicten tussen burens of personen uit een buurt of wijk, onder leiding van twee onafhankelijke, onpartijdige bemiddelaars. Het is een methode om — weer — met burens in gesprek te raken. Buurtbemiddeling geeft buurtgenoten handvatten om over een conflict afspraken te maken die voor beide partijen aanvaardbaar zijn. Door buurtbemiddeling herstellen burens het onderlinge contact, en dat is wat ze willen. Een goede verstandhouding met de burens wordt over het algemeen als waardevol ervaren. Niet voor niets is in een groot aantal gemeenten buurtbemiddeling ontstaan. In 2006 bestond buurtbemiddeling 10 jaar in Nederland.

www.hetccv.nl

Bij leerlingbemiddeling lossen leerlingen zelf conflicten tussen medeleerlingen op. Daarmee escaleren conflicten niet en worden sociale vaardigheden van leerlingen en sociale cohesie binnen school versterkt. In opdracht van de ministers van Justitie en OCW wordt een plan- en procesevaluatie uitgevoerd van de diverse vormen van leerlingbemiddeling die in Nederland op scholen worden gebruikt. De resultaten worden medio 2008 verwacht. De staatssecretaris van OCW heeft onlangs haar sociaal veiligheidsbeleid in en om onderwijsinstellingen opgesteld waarin een pakket aan veiligheidsmaatregelen is opgenomen. De Tweede Kamer is hierover bij brief van 16 november 2007 geïnformeerd⁵⁸.

⁵⁸ Brief staatssecretaris OCW d.d. 16 november 2007 over *Veiligheid op school*, TK 2007-2008, 29 240, nr. 15.

49. *Burgernet getest*

Een van de initiatieven om burgers te betrekken bij versterking van de veiligheid van hun leefomgeving is Burgernet. Door middel van Burgernet kunnen bewoners worden geïnformeerd over veiligheids- en leefbaarheidsaspecten in hun wijken waarvan een positieve werking uitgaat naar de perceptie van overlast en onveiligheid. Tevens kunnen burgers met behulp van Burgernet worden betrokken bij opsporings- en handhavingactiviteiten van de politie en mede bijdragen aan hun eigen veiligheidssituatie. In de periode van mei 2008 tot oktober 2008 wordt een vijftal pilots uitgevoerd. Naar verwachting zal eind 2008 de evaluatie van de pilots voorliggen. Bij positieve evaluatie zal tot landelijke uitrol van Burgernet worden overgegaan. Besluitvorming hierover zal begin 2009 kunnen plaatsvinden, waarna landelijke uitrol medio 2010 zal kunnen worden gerealiseerd. Verder wordt ook het gebruik van SMS alert actief onder de korpsen gestimuleerd.

50. *Toolkit onveiligheidsgevoelens ingevoerd*

De aanpak van onveiligheidsgevoelens moet met name lokaal gestalte krijgen, maar tegelijkertijd is hierover relatief weinig kennis en expertise lokaal beschikbaar. Daarom zal in opdracht van de minister van BZK naar voorbeeld van de *Fear of Crime toolkit* van de Britse Home Office⁵⁹ een *toolkit* onveiligheidsgevoelens ontwikkeld worden. Deze (digitale) toolkit omvat de tot nu toe opgebouwde kennis over onveiligheidsgevoelens en geeft gemeenten en andere veiligheidspartners op lokaal niveau directe handvatten om hun problemen te analyseren en ze vervolgens effectief aan te pakken. De toolkit is de tweede helft van 2008 gereed.

51. *Toepassing reassuring policing in Nederland onderzocht*

In het Verenigd Koninkrijk zijn positieve ervaringen opgedaan met *reassurance policing*⁶⁰, een vorm van gebiedsgebonden politiezorg waarbij bewoners van buurten zeggenschap en medeverantwoordelijk krijgen over de prioriteitsstelling van de wijkpolitie in hun buurt waardoor zij zich veel beter gesteund voelen door de politie met als beoogd effect dat zij zich minder onzeker en (dus) onveilig voelen. De Nederlandse politie en het ministerie van BZK hebben intensief contact gehad met de Britse politie over *reassuring policing*. Op basis daarvan is eind 2007 een aantal politiekorpsen gaan deelnemen aan een Nederlandse pilot van *reassuring policing*, genaamd *Buurtsignaal*. Afhankelijk van de resultaten van deze pilots die naar verwachting eind 2008 beschikbaar komen, zal een bredere toepassing van dit concept plaatsvinden.

⁵⁹ www.crimereduction.homeoffice.gov.uk/toolkits.

⁶⁰ Zie o.a.: Ponsaers, P. en L. Gunther Moor, *Reassuring policing: concepten en receptie*, Centrum voor Politiestudies/SMVP, Politeia, 2007.

BIJLAGE
Overzicht maatregelen aanpak overlast en verloedering

Maatregel	Verantwoordelijk	Tijdpad
SPOOR I: VERSTERKING INSTRUMENTARIUM		
Aanpak overlast door (risico)jongeren		
1. <i>Ernstige overlastgevers aangepakt</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Wetsvoorstel Voetbalvandalisme en ernstige overlast <ul style="list-style-type: none"> - <i>Indiening bij de Tweede Kamer</i> - <i>Beoogde inwerkingtreding</i> • Behoefte bestuurlijke begeleidingsplicht bekend • Pilot FF Kappe Rotterdam <ul style="list-style-type: none"> - <i>Evaluatie gereed</i> - <i>Bepalen vervolg aanpak</i> 	<ul style="list-style-type: none"> BZK en Justitie BZK, J&G, Justitie en G4 Justitie en BZK 	<ul style="list-style-type: none"> Voorjaar 2008 2009 Voorjaar 2008 1^e kwartaal 2008 1^e helft 2008
2. <i>Doorzettingsmacht burgemeester richting gezin en instellingen</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Kabinetsreactie onderzoek bevoegdheden burgemeester op het terrein van oov en terrorismebestrijding gereed • Aanpassing Wet op de Jeugdzorg: o.a. verplichting voor gemeenten tot maken van wederkerige afspraken <ul style="list-style-type: none"> - <i>Indiening bij de Tweede Kamer</i> - <i>Beoogde inwerkingtreding</i> • Bestuurlijke afspraken in geest van deze wetswijziging • Beschikbaar stellen best practices/modellen • In praktijk brengen werkwijze CJG-brief • Voorstel bestuurlijke doorzettingsmacht richting instellingen en zgn. asogezinnen gereed • Wetsvoorstel verruiming OTS <ul style="list-style-type: none"> - <i>Indiening bij de Tweede Kamer</i> - <i>Beoogde inwerkingtreding</i> • Invoering nieuwe werkwijze Beter Beschermd • Vervolgafspraken/erkenning over effectiviteit verruiming OTS en werkafspraken snelheid van afhandeling • Juridisch advies over mogelijkheid burgemeesters om opvoedingsondersteuning dwingend op te leggen 	<ul style="list-style-type: none"> BZK en Justitie J&G en Justitie J&G J&G G4 BZK, J&G, Justitie, WWI en G4 J&G en Justitie J&G en G4 J&G en G4 BZK, J&G en Justitie 	<ul style="list-style-type: none"> 1^e kwartaal 2008 Medio 2008 2009 2008 Begin 2008 2008 1^e kwartaal 2008 2008 2009 Vanaf 1 januari 2008 (gefaseerd) Mei 2008 1^e helft 2008
3. <i>Knelpunten uit de bestaande uitvoeringspraktijk aangepakt</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Cases-onderzoek naar praktijksituaties in gemeenten als de case Kanaleneiland gereed 	<ul style="list-style-type: none"> BZK, Justitie en VNG 	<ul style="list-style-type: none"> Zomer 2008
4. <i>Campussen landelijk ingevoerd</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Bestaand (juridisch) instrumentarium dwang en drang jeugdigen, incl. extra benodigde instrumenten uitgewerkt • Invoering campussen 	<ul style="list-style-type: none"> J&G en Justitie J&G en Justitie 	<ul style="list-style-type: none"> Begin 2008 2011
5. <i>Nazorg op orde</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Uitrol nazorg jongeren die JJI's verlaten gereed • Informatieverstrekking aan gemeenten adequaat <ul style="list-style-type: none"> - <i>Uitvoeringskader informatieverstrekking gereed</i> - <i>Start implementatie uitvoeringskader</i> • Afspraken met gemeenten over uitvoering nazorgplan 	<ul style="list-style-type: none"> Justitie Justitie Justitie en VNG 	<ul style="list-style-type: none"> Medio 2008 April 2008 Vanaf medio 2008 2008

6. <i>Geen problemen meer met overgang naar meerderjarigheid</i>		
• Verkenning overgang naar meerderjarigheid gereed	J&G	Zomer 2008
• Bevorderen toepassing zorg in verplicht kader	J&G, VWS en Justitie	Vanaf 2008
7. <i>Professionaliteit in de jeugdsector verbeterd</i>		
• Uitvoeren actieplan Professionalisering Jeugdzorg	J&G	2008-2011
• Inzetten/toepassen pragmatische oplossingen	J&G en G4	Vanaf 2008
• Doorlichten methodiek gezinsvoogden	J&G	1 ^o helft 2008
• Actieplan Diversiteit Jeugdbeleid gereed	J&G en WWI	Zomer 2008
• Zorgvuldige inzet van aspiranten door politie	BZK	1 ^o helft 2008
8. <i>Capaciteit maximaal benut</i>		
• Beschikbaar stellen van goede voorbeelden bureau jeugdzorg	NJI	2008
• Nadere voorstellen verbetering doorlooptijden OM en RvR	Justitie	1 ^o kwartaal 2008
• Afspraken over doorlooptijden bij de Raad voor de Kinderbescherming in de jeugdstrafrechtketen gereed	Justitie	Voor zomer 2008
• Extra gelden voor capaciteit	J&G en VWS	2008
• Effecten BAM bekend:o.a. aanpak onnodige bureaucratie	J&G	Vanaf 2009-2010
• Andere financieringsmethodiek jeugdzorg	J&G	Vanaf 2009
9. <i>Combinaties van straf en zorg effectiever</i>		
• Wet gedragsbeïnvloeding jeugdigen	Justitie	2007
- <i>Inwerkingtreding</i>	Justitie	1 februari 2008
• Meer mogelijkheden voor verplichte begeleidingstrajecten	Justitie	2008
• Uitbreiding mogelijkheden tot combineren jeugdsancties	Justitie	2008
• Meer mogelijkheden rechter opleggen verplichte nazorg	Justitie	2008
• Nader voorstellen beschikbaarheid transmurale zorg	Justitie, VWS en J&G	2008
• Wetsvoorstel voor stevigere betrokkenheid ouders	Justitie	
- <i>Beoogde inwerkingtreding</i>		Januari 2009
• Voorrang doorvoeren v erbeteringen in G4-wijken: nadere afspraken met G4	Justitie en G4	1 ^o kwartaal 2008
• Onderzoek naar psychische problematiek onder Marokkaans Nederlandse jongeren	WWI en J&G	2008
• Pilot Amsterdam (voorw. sancties met verplicht reclasseringstoezicht)	Justitie en gemeente Amsterdam	2008
- <i>Start pilot</i>		Medio 2008
- <i>Verspreiding onder gemeenten</i>		Najaar 2009
10. <i>Bestuurlijke regie jeugdketen versterkt</i>		
• Voorstel gereed waarmee ketenregie kan worden versterkt	BZK, Justitie, J&G en G4	Voorjaar 2008
11. <i>Aanpak van 12-minners onder de loep genomen</i>		
• Invoering nieuwe werkwijze Beter Beschermd	J&G	Vanaf 1 januari 2008 (gefaseerd)
• Nagaan of civiele pakket 12-minners volstaat	J&G, Justitie en G4	Voor zomer 2008
• Stimuleren afspraken tussen RvKB en gemeenten	J&G en RvKB	Vanaf februari 2008
• Onderzoek naar beleid 12-minners, ook internationaal	Justitie	1 ^o helft 2008
• Bezien of aanpassing STOP-reactie nodig is	Justitie	1 ^o helft 2008
• Besluit tot wel/geen aanvullende acties tav 12-minners	Justitie en J&G	Voor zomer 2008
• Bezien landelijke uitrol project Signalering en interventie 12-minners en besluit over wijze van inzet instrumenten politie	BZK en Justitie	2008
12. <i>Registratie op etniciteit bezien</i>		
• Advies SCP over registratie op etniciteit	WWI	1 ^o kwartaal 2008
- <i>Informeren Tweede Kamer</i>	WWI	Voorjaar 2008

Aanpak uitgaansoverlast

13. Bestrijden van de negatieve gevolgen van alcohol

• Uitvoering hoofdlijnen alcoholbrief	VWS, J&G en BZK	Tot 2011
• Pilots toezicht Drank- en Horecawet; toezicht gemeenten	VWS en BZK	Start januari 2008
• Wetvoorstel wijziging Drank- en Horecawet	VWS	2008-2010
• <i>Indiening bij Tweede Kamer</i>		2008-2009
• <i>Beoogde inwerkingtreding</i>		2010
• In kaart brengen praktijkknelpunten van hokken en keten bij toepassen van bestuurlijk instrumentarium	VWS, BZK en VNG	Vanaf begin 2008
• Bezien of met VNG nadere afspraken kunnen worden gemaakt over o.a. aanpak hokken en keten	BZK en VNG	1 ^o helft 2008

14. Geweld in en om de horeca voorkomen

• Implementatie Bar Veilig	BZK	2007-2008
- <i>Pilots project Bar Veilig</i>	BZK	Medio 2007-medio 2008
- <i>Besluitvorming verdere implementatie Bar Veilig</i>	BZK	Eind 2008

15. Uitgaansgeweld daadkrachtig aangepakt

• Afronding pilot Project Horeca preventieteams	BZK	Medio 2008
• Uitdragen best practice	BZK	Vanaf medio 2008

16. Wapenbezit aan banden

• Nulmeting lokale samenwerking	Justitie	2008
• Checklist horeca gereed	Justitie	Eind 2007
• TV-campagne loopt	Justitie	Eind 2007-begin 2008

17. Drugsgelateerde overlast teruggedrongen

• Afspraken met VNG over afstandscriterium	Justitie en BZK	1 ^o helft 2008
• Inwerkingtreding wetswijziging Opiumwet artikel 13b	Justitie en BZK	November 2007
• Bezien of aanpassing model-APV mogelijk is	Justitie en VNG	1 ^o helft 2008
• Bezien of en hoe het blowverbod en de afstemming van de sluitingstijden van coffeeshops op de openingstijden van scholen nogmaals nadrukkelijk op het netvlies van gemeenten kan worden gebracht.	BZK en VNG	1 ^o helft 2008
• Aanbieding voorbeeld handhavingarrangement en stappenplan Opiumwet 13b voor gemeenten	Justitie en BZK	Eind 2007
• Bijhouden aantal sluitingen	Justitie en BZK	Vanaf 2008
• Optimalisering integrale aanpak hennepcultuur	Justitie en BZK	Vanaf eind 2007
• Nagaan in hoeverre zich problemen voordoen bij de aanpak van de uithuisplaatsing van cannabisbewerkers.	Justitie en BZK	2008
• Voortzetting heroïnebehandeling op medisch voorschrift	VWS en Justitie	Vanaf zomer 2007

Aanpak overlast in de woon- en leefomgeving

18. Succesvolle interventie tegen woonoverlast

• Inventarisatie succesvolle interventies beschikbaar	BZK, Justitie en VROM	1 ^o helft 2008
• Aanbieden best practices aan gemeenten	BZK, Justitie en VROM	2 ^o helft 2008

19. Interventies zonder belemmeringen

• In kaart brengen juridische belemmeringen / evt. wetswijziging	BZK, Justitie en VNG	2008

20. Aanpak (overlast van) dak- en thuislozen sluitend

• Verkenning mogelijkheid en wenselijkheid aanvullend instrumentarium op aanpak overlast door dak- en thuislozen	BZK, Justitie, VWS en VNG	
- <i>Start verkenning</i>		1 ^o helft 2008
- <i>Verkenning gereed</i>		Eind 2008

21. Gedwongen opname overlastgevende zorgmijders			
• Evaluatie observatie BOPZ-maatregel naar Tweede Kamer	VWS		1 ^e helft 2008
• Besluitvorming over observatiemachtiging	VWS		Medio 2008
22. Bijzondere woonvormen zonder overlast			
• Handreiking bijzondere woonvormen gereed	WWI, BZK en VWS		Begin 2008
Aanpak verloedering van de fysieke woon- en leefomgeving			
23. Onrechtmatige bewoning bestraft			
• Wetswijziging Huisvestingswet	WWI en Justitie		
- <i>Indiening bij de Tweede Kamer</i>			Voorjaar 2008
- <i>Beoogde inwerkingtreding</i>			2009
24. Aanval op zwerfafval			
• Implementatie actieplan Zwerfafval	VROM		2007-2009
• Stimuleringsubsidie tegen gaan zwerfafval	VROM		2007-2009
25. Bedrijvenlocaties aantrekkelijker en veiliger			
• Experimenteerwet BGV	EZ		
- <i>Indiening bij de Tweede Kamer</i>			April 2008
- <i>Beoogde inwerkingtreding</i>			1 ^e kwartaal 2009
• Onderzoek & pilots straatmanagers	EZ		2008
• Gratis veiligheidsscans beschikbaar	EZ		2008
• Voorstel veiligheid kleine ondernemingen gereed	EZ, Justitie en BZK		1 ^e helft 2008
26. Verloedering particuliere woningen tegen gegaan			
• Wetsvoorstel activeren VvE's	WWI en Justitie		
- <i>Indiening bij de Tweede Kamer</i>			Najaar 2008
- <i>Beoogde inwerkingtreding</i>			2009-2010
27. Leegstand teruggedrongen			
• Intensivering voorlichting instrumentarium Leegstandwet	WWI		Vanaf 2008
• Onderzoek oorzaken leegstand en oplossingsrichtingen	WWI en EZ		2008
• Initiatief-wetsvoorstel TK over o.a. leegstand en kraakverbod gereed	TK		2008
- <i>Indiening bij de Tweede Kamer</i>			2008
- <i>Beoogde inwerkingtreding</i>			2009
28. Verloederde panden weer in gebruik			
• Onderzoek naar bekendheid en effectiviteit wet Victor/Victoria gereed	VROM en WWI		2008
29. Graffiti genoteerd			
• Ontwikkelen centraal registratiesysteem graffiti	BZK		2008
30. Graffitispuiter krijgt de rekening			
• Landelijke berekeningssystematiek gereed	BZK		2008
• Verspreiden systematiek onder gemeenten	BZK en CCV		2009
31. Vat op vandalisme			
• Onderzoek naar effectiever en efficiënter schadeverhaal	BZK en Justitie		2008
• Opstellen pamflet voor o.a. scholen	BZK, OCW en VNG		2008
32. Intensievere handhaving APV-overtredingen			
• Wet bestuurlijke boete overlast openbare ruimte	BZK		
- <i>Aangenomen door Eerste Kamer</i>			December 2007
- <i>Beoogde inwerkingtreding</i>			3 ^e kwartaal 2008
• Wet Bestuurlijke strafbeschikking OM-afdoening	Justitie		
- <i>Aangenomen door de Eerste Kamer</i>			Juli 2006
- <i>Beoogde inwerkingtreding</i>			Begin 2009 (gefaseerd)
• Voorlichtingsbijeenkomsten voor gemeenten	BZK en Justitie		2008

33. <i>Ondersteuning decentrale overheden bij de handhaving</i>			
• Start decentrale kennisontwikkeling en –deling overlast en verloedering via www.servicecentrumhandhaving.nl	Justitie		Vanaf najaar 2007
• Ontwikkeling standaard T11-gedragsanalyses	Justitie		Najaar 2007
34. <i>BOA's beter herkenbaar</i>			
• Invoering BOA-insigne	Justitie		Vanaf begin 2008
SPOOR II VERSTERKING VAN DE LOKALE SAMENWERKING			
35. <i>Gemeente als regisseur veiligheid wettelijk verankerd</i>			
• Wetsvoorstel regierol gemeente op veiligheidsgebied	BZK en Justitie		
- <i>Consul tatierronde</i>			Eind 2007
- <i>Indiening bij de Tweede Kamer</i>			Zomer 2008
- <i>Beoogde inwerkingtreding</i>			2009
36. <i>Veiligheidshuis wordt landelijk dekkend en samenwerking wordt geregeld</i>			
• Landelijk dekkend systeem veiligheidshuizen	Justitie en BZK		2009
• Organiseren aansluiting tussen Veiligheidshuizen, Centra voor Jeugd en Gezin en Zorg- en Adviesteams (ZAT)	Justitie, BZK, J&G en OCW		2008-2011
37. <i>Gemeenten hebben politie-inzet inzichtelijk</i>			
• Veiligheidsplanner gereed en beschikbaar	BZK		1 ^e kwartaal 2008
• Jaarlijkse integrale Veiligheidsmonitor op landelijk, regionaal en gemeentelijk niveau van start	BZK en Justitie		Vanaf 2008
38. <i>Veiligheidsbeleid transparant</i>			
• Ontwikkeling benchmark veiligheid	VNG en BZK		Begin 2008
• Benchmark veiligheid landelijk uitgerold	VNG en BZK		Vanaf medio 2008
• Bezien of doelstelling ten aanzien van wederzijdse transparantie is bereikt	BZK en VNG		Medio 2009
39. <i>Uitvoeren intergemeentelijke audits veiligheidsbeleid</i>			
• Intergemeentelijke audits in vier regio's	BZK		2008
40. <i>Pilots over gezamenlijke afspraken tussen Rijk en gemeenten van start en uitgevoerd</i>			
• Start pilots wederzijdse (regionale) afspraken	BZK		Vanaf medio 2007
• Procesevaluatie pilots beschikbaar	BZK		1 ^e helft 2008
• Afspraken met VNG over vervolg	VNG en BZK		2 ^e helft 2008
• Verdere implementatie wederzijdse regionale afspraken aanpak overlast			2008-2009
41. <i>Gemeenten ondersteund bij uitvoering</i>			
• Vaststellen additionele ondersteuningsbehoefte gemeenten	BZK en VNG		1 ^e helft 2008
• Vaststellen ondersteuningsprogramma lokaal veiligheidsbeleid	BZK en VNG		2008
42. <i>Verdere professionalisering van samenwerking in de handhaving</i>			
• Aanbevelingen voor kansrijke samenwerking beschikbaar	Justitie		Begin 2008
• Checklist voor samenwerking gereed	Justitie		April 2008
• Bewustwordingsinstrument gereed	Justitie		Najaar 2008
43. <i>Overlast zuiver geregistreerd</i>			
• Ontwikkeling voorstel systeem voor zuivere registratie overlastmeldingen	BZK en VNG		1 ^e helft 2008
• Systeem voor zuivere registratie overlastmeldingen gereed	BZK en VNG		Eind 2008
• Implementatie registratiesysteem overlastmeldingen	BZK en VNG		Vanaf 2009

44. <i>Blauw in de wijk versterkt</i>	BZK	
<ul style="list-style-type: none"> • 500 extra wijkagenten 		2007-tot eind 2010
45. <i>Extra inzet in de krachtwijken</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Vaststelling extra inzet op overlastvraagstukken in de wijken vanuit het Rijk 	BZK en Justitie	1 ^e helft 2008
46. <i>Privacy blootgelegd</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Verkenning intentieverklaringen uitwisseling persoonsgegevens op landelijk niveau gereed 	BZK	1 ^e helft 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Kaderconvenant voor gemeenten -gereed 	Justitie en BZK	1 ^e helft 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie bestaande convenanten informatie-uitwisseling gereed & beschikbaar 	BZK	Eind 2007
<ul style="list-style-type: none"> • (Inventarisatie) verbetervoorstellen gereed 	Justitie	Zomer 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Wetsvoorstel Verwijsindex Risicjongeren en meldrecht professionals <ul style="list-style-type: none"> - <i>Indiening bij de Tweede Kamer</i> - <i>Beoogde inwerkingtreding</i> 	J&G en Justitie	2008 2009
<ul style="list-style-type: none"> • Haalbaarheidsstudie gegevensuitwisseling jeugd gereed 	J&G	Medio 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Advies commissie Veiligheid en persoonlijke levenssfeer 	BZK en Justitie	Najaar 2008
SPOOR III: VERSTERKING ZELFOPLOSSEND VERMOGEN VAN BURGERS		
<i>Respect! Stimuleren burgerinitiatieven</i>		
47. <i>Meer gedragscodes</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning & verbreding gebruikmaking gedragscodes 	Justitie	Vanaf 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Pilots gedragscodes op school en in buurten van start 	Justitie en OCW	Begin 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Resultaten pilots gedragscodes op school bekend 	Justitie en OCW	Eind 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Risicofactoren geweld aangepakt 	Justitie	Vanaf 2008
48. <i>Inzet buurtbemiddeling en leerlingbemiddeling moet omhoog</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Verdubbeling aantal gemeenten met buurtbemiddeling 	Justitie	2008-2011
<ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie leerlingbemiddeling beschikbaar 	Justitie en OCW	Medio 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Implementatie maatregelen brief <i>Veiligheid op school</i> 	OCW	Vanaf 2008
49. <i>Burgernet getest</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering pilots 	BZK	Mei 2008-oktober 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie pilots 	BZK	Eind 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Besluitvorming landelijke uitrol Burgernet 	BZK	Begin 2009
<ul style="list-style-type: none"> • Stimulering SMS-alert onder korpsen 	BZK	Vanaf 2008
50. <i>Toolkit onveiligheidsgevoelens ingevoerd</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Toolkit onveiligheidsgevoelens gereed 	BZK en CCV	2 ^e helft 2008
51. <i>Toepassing reassuring policing in Nederland onderzocht</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Pilots Buurtsignaal in aantal politiekorpsen 	BZK	2007-2008
<ul style="list-style-type: none"> • Besluitvorming bredere toepasbaarheid Buurtsignaal 	BZK	1 ^e kwartaal 2009